

Årsberetning 2009

Sydvestsjælland's Museum

Indhold

1 Sydvestsjællands Museum – Årsberetning 2009	5
1.2 Hovedtræk i museets udvikling i 2009	5
Arkæologisk afdeling – nye tider.	6
Vikingeborgen Trelleborg	7
Kulturkørekortet	8
Samarbejde med undervisningssektoren.....	8
1001 fortællinger	10
Novellekonkurrence.....	10
Organiseringen af frivillig arbejdskraft	11
Det gamle Trykkeri, en afdeling i afdelingen	12
Ingemanns horn	14
1.3 Samdriftsaftaler og lignende.....	15
1.4 Museets leder, navn og stilling	15
2 Samlinger, arkiver og bibliotek	15
2.1 Overordnede ændringer	15
2.1.1 Registrering.....	16
2.1.2 Magasinforhold.....	16
2.2 Klausuler.....	16
2.3 Uddeponeringer og udlån	16
2.4 Deponering eller indlån fra andre museer og institutioner	17
2.5 Arkiver.....	17
2.6 Bibliotek	17
3 Indsamling, erhvervelser, undersøgelser og forskning	17
3.1 Indsamling	17
3.2 Erhvervelser.....	18
3.3 Undersøgelse og forskning	19
3.3.1 Forhistorie og middelalder (arkæologi).....	19
3.3.2 Nyere tid	21
3.3.3 Opgaver, jf. Museumslovens kapitel 8	21
4 Konservering og bevaringsarbejde	23
4.1 Konservering.....	23
5 Formidling	24
Besøgstal.....	24
Særarrangementer uden for museet i 2009	24
5.1 Permanente samlinger.....	26
5.2 Særudstillinger.....	26
5.3 Anden formidling.....	28
Kulturkørekortet/ Skoletjenesten	28
Vikingeborgen Trelleborg	30

Slagelse Museum	35
Skælskør Bymuseum	35
Sorø Museum.....	35
5.4 Undervisning.....	37
Program for Kulturkørekort 2009	37
Vikingeborgen Trelleborg	38
5.5 Publikationer.....	38
5.6 PR-virksomhed	39
5.7. Anden formidlingsvirksomhed	39
5.8 Kiosk og cafeteriavirksomhed	42
6 Bygninger og udendørsarealer	42
6.1 Vedligeholdelse og ombygning	42
6.2 Udendørsarealerne	43
6.3 Restaurering	43
7 Inventar og materiel	44
7.1 Udstillingsinventar.....	44
7.2. Transportmidler	44
8 Museets personale.....	44
8.1 Planlagte generelle ændringer.....	44
9 Økonomi	44
Bilag.....	46
Adresser, arbejdsgrundlag og formål.....	46
Adresser og tlf. nr. :	46
Museets historie og afdelingernes virke	47
Kategori og ejerforhold.....	49
Museets ansvars- og virkeområde	49
Museets formål	50
Organisation, administration og personale	51
Bestyrelse.....	51
Vedtægter.....	51
Administrative regler	51
Foreninger.....	51
Medlemskab af foreninger og organisationer	52
Samarbejdspartnere i 2009	52
Forsikringer.....	53
Personale.....	53
Fast Personale ultimo 2009.....	53
Timelønsansættelser	54
Projektansatte i løbet af 2008	54
Andet personale og frivillige	54
Deltagelse i eksterne råd og bestyrelser.....	55

Efteruddannelse og deltagelse i møder	56
Følgende har deltaget i kurser, møder m.v.:	56
Arkæologiske undersøgelser i 2009.....	59

1 Sydvestsjællands Museum – Årsberetning 2009

Forord

Årsberetningen er museets samlede dokumentation af det faktiske arbejde, der er blevet udført i året 2009. Det er årsberetningerne, vi anvender, når vi ønsker at finde tidligere års meritter og for at sammenligne tal og statistikker.

Årsberetningen er samtidig det sted, hvor faktuelle oplysninger om museet står. Mange af de informationer, der bliver gentaget hvert år, er placeret i det efterfølgende bilagsafsnit.

Årsberetningen bliver hvert år udarbejdet i en fælles proces, hvor alle museets afdelingsledere, frivillige som ansatte, bidrager sammen med forskellige andre ansatte. Når alle har bidraget med sit, bliver alt samlet og gennemskrevet af museets direktør. Beretningen bliver vedtaget af museets bestyrelse sammen med årsregnskabet.

Beretningen er bygget op, så første afsnit omhandler hovedtræk i museets udvikling i det forgangne år. Her formidler vi i form af mindre artikler eksempler fra året der gik. Hvad rør der sig i museumsverdenen, som har relevans for Sydvestsjællands Museum? Er der sket noget nyt eller særligt indenfor museumsfællesskabet? Har museets medarbejdere deltaget i særlige initiativer på kulturområdet? Samt stort og småt fra afdelingerne.

Resten af årsberetningen følger i store træk modellen for de fireårs arbejdsplaner, med hovedvægt på de fem søjler i museumsloven. Det betyder at vi forholder os systematisk til allerede opstillede normer i den meget omfattende udredning. Det gør det let for museets bestyrelse samt ansatte at følge udviklingen over årene indenfor alle de områder, vi har medtaget.

1.2 Hovedtræk i museets udvikling i 2009

Museum for alle

Daværende kulturminister Carina Christensen nåede at udkomme med sin vision om "Museum for alle". Et koncept vi gerne vil forsøge at leve op til i Sydvestsjællands Museum. Ministerens ønsker var, sammen med nogle ønsker om strukturændringer og kvalitetsforbedringer, først og fremmest: et større fokus på at fange også dem, der i dag ikke eller sjældent bruger museer, så vi i højere grad kan sikre, at (vores) tilbud kommer ud til alle brugere. En større inddragelse af brugerne som aktive deltagere, hvor vi skal blive bedre til 'at få borgerne i tale' og gøre det lettere for borgerne at møde os i forsamlingshuse og svømmehaller, i gader og landskab. Og endelig et større fokus på kulturarven uden for museerne, byer og bygninger.

Hvad gør vi så i SVM?

Vi søger at skabe og fastholde rum og rammer for interesserede, der ønsker at møde museet med deres ønsker og behov, og på vilkår de og vi kan være fælles om.

Allerede ved inddragelsen af de mange frivillige, som yder en uvurderlig indsats for museet, rækker vi ud og involverer mange i vores lokalområde. Vi lægger stor vægt på, at der er

konkrete og meningsfulde opgaver til skaren af frivillige, som passer museumsafdelinger, samlinger, museumshaver, registrerer og formidler. Med dette sikrer vi samtidig et lokalt engagement i museet. Vi ser spændt frem til, hvad den nye Venneforening på Trelleborg, kan gå ind i for denne afdeling og dermed for fællesskabets bedste.

I det pædagogiske didaktiske arbejde, som formidlerne i Skoletjenesten/ Kulturkørekorret indgår i sammen med mange lokale repræsentanter fra skoler, institutioner og forvaltninger rækker vi ud i respekt for den faglighed og de kompetencer, der findes dér. Hermed sikrer vi et fælles ejerskab til samt en høj kvalitet af den formidling, vi tilbyder alle børn i vores lokalområde. I 2009 har vi samtidig magtet at sammensætte specielle tilbud til særlige grupper af børn ved afdelingen Vikingeborgen Trelleborg.

Vi lukker op for mennesker, som henvender sig med helt særlige ønsker. Det har i 2009 f.eks. ført til besøg fra den Klassiske Broderiskole, som ønskede at anvende museets samling af hvide broderier til skolens afgangselever. Vi fandt samlingerne frem, og vi lagde rum og tid til dette projekt. Til gengæld fik vi analyseret en del af museets samling af hvide broderier grundigt. Vi har nu tilføjet kompetente analyser til vores registreringer. Efterfølgende lavede eleverne deres afgangsprojekter ud fra nytolkninger af det gamle materiale. Da tre afgangselever henvendte sig med et ønske om rum til at vise deres store arbejde i en særudstilling, takkede vi ja.

Det er en god øvelse for afgangseleverne, der erkender det store arbejde, der ligger bag en udstilling. Det er samtidig godt for museets medarbejdere at trække sig lidt tilbage og overlade tøjlerne til andre.

Vi lukker Sorø Amatørteater ind, og giver dem adgang til havestuen og gården i en længere periode. Til gengæld får museet gæster, der nyder rammerne som kulisser for årets forestilling.

Vi møder borgerne mange steder uden for og væk fra museets bygninger. Gammelkendte og oplagte møder sker ved foredrag og kulturhistoriske vandringer i naturen. Men vi stiller også gerne op, når lokale interesserede ønsker en præsentation af vores ”skatte” i helt andre sammenhænge eller rammer. På foreningernes dag i kulturhuse, mindre udstillinger i den lokale banks vinduer, på morgensamling i den lokale folkeskole eller på Barda. Barda, det store rollespilstræf, der er arrangeret i et fantastisk samarbejde mellem Sorø Turistbureau og DR, har haft museet som fast deltager i de fire år, det har fundet sted i Sorø. Det har været Vikingeborgen Trelleborg og Kulturkørekorret, der er blevet eksponeret af forskellige medarbejderrepræsentanter fra samtlige afdelinger. I 2009 inviterede vi til maling af eget våbenskjold, vi tilbød tinstøbning af eget vikingesmykke, vi solgte varer fra Trelleborgs butik, vi legede gamle vikingelege, og vi talte med et utal af interesserede, der gerne ville høre mere om Kulturkørekorret. De sidste tre år har turistbureauet stillet telt til rådighed for museet, så rammerne kan ikke blive bedre. Barda bliver besøgt af mere end 6.000 gæster på én dag. Endelig beder vi om hjælp, når vi indsamler viden om bestemte emner. I 2009 har vi skrevet ud og bedt om fotos med lokale motiver af børn, der leger. Billederne indgår nu i formidlingen i en legetøjsudstilling.

Vi rækker gerne ud. Vi gør det med gode erfaringer, som giver lyst til og mod på mere. Men vi gør det hele tiden i respekt for, at vi er et museum. Formålet med at række ud er for os, at mødes om vores fælles kulturarv. Det er den, der begrundet museets eksistens.

Arkæologisk afdeling – nye tider.

Arkæologisk afdeling havde et meget højt aktivitetsniveau ind i begyndelsen af 2009. Et større undersøgelsesprojekt ved Ringsted blev først udsat og senere ”afbestilt” af bygherre, hvilket stillede afdelingen i en uheldig situation på grund af de lange opsigelsesvarsler den lange, stabile beskæftigelsessituation havde givet vores medarbejdere.

Forskningen indenfor arkæologien har været koncentreret om vores opnåede resultater i forbindelse med vores undersøgelsesvirksomhed – primært yngre bronzealder og ældre jernalder, fra omkring 700 før vor tidsregning til ca. 500 efter vor tidsregning.

Det heldige og meget omtalte guldfund ved Boeslunde og ikke mindst nye metalfund ved bl.a. Flakkebjerg har igen vendt vores øjne mod det store, delvis ubearbejdede fundmateriale vi har fra Vikingetiden og tiden forud. Disse fund fremhæver særligt området fra Trelleborg og sydover til Boeslunde.

Kulturarvsstyrelsens velvillige bevilling til genstandsregistrering af de ældre fund vil være med til at give os et godt udgangspunkt for det videre arbejde.

Vi samarbejder også med både aktive og tidligere frivillige med metaldetektor for at få så godt overblik som muligt over arbejdsområdet.

For at skabe overblik over vores mange resultater har vi udviklet en husdatabase med stamdata om alle arkæologisk undersøgte, forhistoriske huse i vores arkæologiske ansvarsområde fra 2002-2009. Den kan tjene som arbejdsredskab til brug i et eller flere kommende forskningsprojekter om bebyggelsesudvikling og hustypologi/funktion/dateringer i Sydvestsjælland.

Vikingeborgen Trelleborg

I 2009 fik Trelleborg en ny leder museumsinspektør Anne-Christine Larsen, der kommer fra Vikingeskibsmuseet, hvor hun var chef for Udstillinger og Samlinger. Trelleborgs nye leder har stor erfaring i såvel forskning som formidling, ligesom hun har forestået adskillige udgravninger i både Danmark og udlandet. I de sidste mange år har hun arbejdet med forskningsformidling på museerne og skal bl.a. arbejde med realisering af vikingebyen Slagløse og Sydvestsjællands Museums vision om at gøre Trelleborg til det bedste og mest fagligt velfunderede forsknings- og formidlingscenter for vikingetidsstudier i Danmark, samtidig med at den bevarer sammenhængen med museets overordnede vision. Anne-Christine Larsen afløser museumsinspektør Mads Thernøe, som har fået ansættelse som museumsinspektør på Odense Bys Museer.

Trelleborg er nu på UNESCOs tentativliste

I begyndelsen af 2009 blev Trelleborg sammen med de to ringborge ved Fyrkat og Aggersborg optaget på UNESCOs tentativliste over verdensarven. Ringborgene er dermed kommet gennem første nåleøje på vej mod at blive fuldgældigt medlem af UNESCOs Verdensarvsliste. I Danmark er foreløbig kun tre kultursteder - Roskilde Domkirke, Kronborg og Jellingmonumenterne - optaget på Verdensarvslisten, der er listen over de uvurderlige natur- og kulturarvssteder, der har betydning for alle mennesker i verden. Monumenterne er dermed vurderet som værende af international betydning og umistelige for verdenskulturarven.

Hvis Trelleborg skal optages på den egentlige liste skal en lang række krav være opfyldte, og i denne forbindelse kan Slagløse projektet få central betydning i udviklingen af Trelleborg som lokalt fyrtårn. De involverede museer, kommuner og Kulturarvsstyrelsen arbejder i øjeblikket målrettet på at få ringborgene optaget på den egentlige liste. Der er foreløbig planer om at ringborgene skal indgå i en serienominering sammen med et antal centrale vikingetidslokaliteter i Norden og Nordtyskland.

Trelleborgs Venner – Trelleborg har fået en venneforening

I efteråret fik Vikingeborgen Trelleborg en ny venneforening – Trelleborgs Venner. Det har været museets ønske i mange år at få en venneforening, der kan samle alle med interesse for

Trelleborgs virke. Venneforeningen blev stiftet i kølvandet på nedlæggelsen af den aktive formidling på Trelleborg. Det er en forventning i museet, at 2010 bliver anvendt til at finde fælles områder, hvor de frivillige i venneforeningen kan støtte museet i dets videre arbejde.

Kulturkørekortet

2009 blev det første år i opbygningen og etableringen af en ny fælles undervisningsafdeling og skoletjeneste ved Sydvestsjællands Museum.

Afdelingen består af tre fuldtidsansatte museumsundervisere og en afdelingsleder. I perioden august – december 2009 har der yderligere været en museumsunderviser projektansat.

Afdelingen finansieres primært af museets to samdriftskommuner med hhv. 1/3 og 2/3 tilskud til tre lønninger og drift. Dertil kommer finansieringen af afdelingens leder, denne udgift bliver delt af Sydvestsjællands Museum, Skoletjenesten i Sjælland og Kulturarvsstyrelsen. Endelig har Sorø kommune vederlagsfrit stillet lokaler og personaleadministration til rådighed.

Der er indgået aftale om finansiering af afdelingen i en foreløbig treårig periode fra 1. januar 2009. I løbet af disse tre år er målet at skabe en platform, der kan bygge bro mellem museets kerneydelser og undervisningssektoren og være med til at sikre udbredelse af kulturkompetencer til børn og unge i regionen.

Alle undervisningstilbud fra skoletjenesten tager udgangspunkt i undervisningskonceptet ”Kulturkørekort – historie til alle tider”, der er en del af Sydvestsjællands Museums strategi for forskningsbaseret formidling. Kulturkørekortet tager afsæt i skolernes arbejde med læreplaner og Fælles Mål samt daginstitutionernes arbejde med pædagogiske læreplaner. Formålet er at bringe kulturhistorien og museets kernefaglighed i spil på en måde, der er relevant for brugerne. Det betyder at nye undervisningsforløb bliver udviklet i et samarbejde med undervisningssektoren og daginstitutionsområdet.

Status ved udgangen af 2009 er, at Kulturkørekortet har gennemført 354 arrangementer og haft et samlet besøgstal på 6.634. Heraf har 4092 elever, børn, lærere og pædagoger deltaget direkte i undervisningsforløb, mens 2542 har deltaget i arrangementer, hvor Kulturkørekortet har gennemført undervisningsaktiviteter i forbindelse med museets ”anden formidling”. Herunder Bardo i Sorø og aktiviteter under vikingemarkedet og efterårsferien på Vikingeborgen Trelleborg.

Undervisningsforløbene dækker et bredt fagområde fra forhistorie/ arkæologi over vikingetid til nyere tids kulturhistorie. Der er udviklet forløb som dækker alle klassetrin i folkeskolen samt førskolegruppen i daginstitutionerne. Børn og voksne har oplevet at være arkæologer, kommet på jordomrejse på et flyvende tæppe, leget historiske lege, været i selskab med de nordiske guder, levet sig ind i vikingetiden og gået i skole som i gamle dage. Foruden de faste undervisningstilbud gennemfører Kulturkørekortet en lang række særarrangementer for både daginstitutioner, SFO'er og skoler. Det drejer sig om alt fra ferieaktiviteter til særlig tilrettelagte undervisningsforløb. Kulturkørekortet har også medvirket i temauger for hele indskolinger ude på skolerne.

Af de 4.092 personer der i 2009 har deltaget i et undervisningstilbud fra skoletjenesten er 798 voksne (lærere og pædagoger), 796 børn fra daginstitutioner, 2233 skoleelever og 265 børn fra SFO.

Samarbejde med undervisningssektoren

En af de store opgaver i forbindelse med etableringen af den nye skoletjeneste har været at udbrede kendskabet til Kulturkørekortet som et særligt undervisningskoncept og tilbud til skoler og daginstitutioner.

Sorø og Slagelse kommuner rummer mere end 20.000 potentielle brugere fordelt på 33 skoler, 39 SFO'er og 72 daginstitutioner. Kulturkørekortet er i gang med at opbygge et netværk af kontaktpersoner, som kan fungere som en slags ambassadører ude på de enkelte

institutioner. Oplæg ved pædagogiske rådsmøder og i kredsen af skoleledere og institutionsledere har været en af Kulturkørekortets PR-strategier.

Der er blevet nedsat en faglig følgegruppe bestående af lærere og pædagoger fra Slagelse og Sorø Kommuner samt en naturfaglig koordinator fra Sorø og en konsulent for skolebibliotekarerne i Slagelse. Der er blevet afholdt fælles møder i følgegruppen ligesom der er blevet nedsat ad hoc arbejdsgrupper til sparring på konkrete udviklingsprojekter. Den faglige følgegruppes primære opgave er at sikre, at skoletjenestens undervisningstilbud bliver forankret ude på skolerne, og at tilbuddene er relevante for undervisningssektoren. Der er blevet udarbejdet foldere med forårets og efterårets programmer, plakater og et samlet udbudskatalog, der præsenterer den nye skoletjeneste. Dette materiale er blevet sendt ud til alle skoler og kan også hentes i PDF format fra museets hjemmeside.

Kulturkørekort - historie til alle tider

Undervisningstilbud fra
Sydvestsjællands Museum
2009

Skoletjenesten har etableret et samarbejde med de it-ansvarlige indenfor skoleområdet i Sorø og Slagelse kommuner, og der er i den forbindelse etableret link til skoletjenestens hjemmeside direkte fra skolernes intranet. Formålet er at gøre undervisningsressourcerne og den elektroniske booking mere synlig for lærerne.

[Skoletjenestens udbudskatalog 2009. © Sydvestsjællands Museum]

Lærerkursus om skolehistorie

Som en del af samarbejdet med undervisningssektoren gennemførte Kulturkørekortet et lærerkursus i de autentiske rammer på Flakkebjerg Skolemuseum. Formålet var at introducere skoletjenestens nye undervisningshæfte "Skole som i gamle dage", samt at give en smagsprøve på det tilhørende undervisningstilbud målrettet 1.-3. klassetrin. Dagen indeholdt et fagligt oplæg om dansk skolehistorie samt en præsentation af kulturkørekortets andre undervisningstilbud.

Den direkte kontakt til lærerne vil med fordel kunne indgå i tilrettelæggelsen og udviklingen af nye større undervisningsforløb.

God Praksis

Kulturarvsstyrelsen har kortlagt de statslige og statsanerkendte museers undervisningsaktiviteter til grundskoler og ungdomsuddannelser.

Formålet med undersøgelsen var at belyse, hvordan museerne forstår og praktiserer undervisning og at belyse de udfordringer, museerne står overfor i forhold til en professionel forvaltning af deres læringspotentialer i det 21. århundredes videnssamfund.

Kulturkørekortet blev medtaget i publikationen ”God praksis – eksempler på museernes undervisning til grundskoler og ungdomsuddannelser” som et af de 11 eksempler på god praksis, undersøgelsen fandt på landets museer. Publikationen udkom i november 2009.

1001 fortællinger

1001 fortællinger om Danmark er et stort oplevelsesprojekt, der formidler kulturarv og kulturmiljøer med udgangspunkt i de mest betydningsfulde og unikke steder, der findes spredt rundt i Danmark, i byerne og på landet.

Projektet er hidtil uset i Danmark. Der bliver opbygget en hjemmeside, der bogstaveligt talt indeholder 1001 fortællinger om forskellige steder i Danmark.

Kulturarvsstyrelsen ønsker at udvikle en digital samling af de bedste fortællinger om den danske kulturarv, der lever op til moderne menneskers krav til kvalitet i indhold, billeder, videoklip, lyd og brugervenlighed samt formidlingsform. Hjemmesiden skal inspirere til besøg, oplevelser, give ny viden og overraskelser. Den skal være ledsaget af et nationalt og internationalt udsyn, der vidner om sammenhænge og forbindelser mellem landsdele og regioner.

Tre af museets medarbejdere har bidraget til fortællingerne med deres specielle viden om vikingetiden, om jernalderens agersystemer og om seks udvalgte lokaliteter i Slagelse og Sorø kommuner.

Teksterne er alle skrevet i et meget stramt koncept, og med snævre grænser for tilladte antal ord. Dette har i sig selv været en stor udfordring for museets eksperter. ☺

Projektet strækker sig fra 2008-2011. Hjemmesiden forventes at blive lanceret af Kulturarvsstyrelsen i forsommeren 2010. Her vil I kunne læse om bl.a. Runesten og Sasserbro ved Fjenneslev, om Møllediget og Støvlet-Cathrines hus i Sorø og om Holsteinsborg, Isbådetræfik og acciseboderne i Slagelse.

Novellekonkurrence

I 2009 tog bibliotekerne og arkivet i Slagelse kommune initiativ til et spændende samarbejde der inddrog kulturudvalget i Slagelse samt Sydvestsjælland Museum.

Der blev udskrevet en novellekonkurrence, hvor lokale børn i alderen 13 – 17 bidrog med historiske noveller. Det gamle Trykkeri leverede hæfterne, som de 10 bedste noveller blev udgivet i.

Det var en stor opgave. Fra bibliotekets side havde man kalkuleret med ét hæfte på omkring 72-80 sider. Vi endte med to hæfter på i alt 116 sider, så der blev knoklet i maskinsætteriet, der skrev ca. 4000 linjer. Også i sætteriet var der pres på med sætning af overskrifter, ombrydning, aftræk til korrektur. Mette, der er gift med næstformanden hos trykkerne, læste både 1. og 2. korrektur, og med en enorm indsats fra trykkerne for at nå det hele til deadline, lykkedes det heldigvis.

Museets leder var meddommer, der kom på den vanskelige opgave dels at udvælge de 10 bedste bidrag og dels at give en begrundet indstilling til de tre bedste noveller, som alle blev flot præmieret. Det har været fantastisk givende at få lov til at deltage i denne opgave. For det første er det imponerende at læse de mange meget gode bidrag. Det kan fryde en gammel historiker, at der stadig er unge, der har en interesse for faget. For det andet er det en fin

erfaring, at møde repræsentanter fra andre lokale kulturinstitutioner i en fælles opgave. Det giver muligheder for fremadrettede fælles brobygningsprojekter.

Organiseringen af frivillig arbejdskraft

Sydvestsjælland Museum er enestående ved, at en stor del af det arbejde, der bliver udført, bliver varetaget af frivillige. Der er i museets levetid blevet fundet en god balance i opgavefordelingen mellem de mange frivillige medarbejdere og de ansatte. Der findes opgaver, dikteret af museumsloven, der forudsætter faguddannet personale. Dem varetager de få ansatte på de vilkår, som deres respektive overenskomster byder. Eller de ansatte uddanner og instruerer de kompetente frivillige til at indgå i konkrete opgaveløsninger.

Udfordringen har hele tiden været at beskrive meningsfulde opgaver for museets frivillige på alle afdelingerne. Traditionerne har været forskellige i de "gamle" museer, der indgik i samlingen i 2001. Derfor var det også med nogen skepsis, de frivillige mødte det ansatte personale i begyndelsen. "Skal I nu blande jer i vores økonomi?" "Vi fik af vide, at der ikke bliver ændret et komma i vores vedtægter." "Vi plejer ikke at sige nej tak, når vi bliver tilbudt genstande." "Skal I have løn for Jeres arbejde, når vi går og knokler uden at få noget for det?" Spørgsmålene og kommentarerne var mange i begyndelsen. Der var en stor bekymring for, at Sorø Amts Museum skulle rende med alle genstandene, og at Trelleborg skulle rende med alle pengene.

Med til historien hører også, at de museumsforeninger, der drev de små lokale museer følte sig tvunget ind i fællesskabet. Beslutningerne blev truffet af foreningerne, men det var med en forventning om, at de ville få taget deres kommunale tilskud, hvis ikke de gik med. Derfor lå der en del opgaver i museets første år i at overbevise de lokale ildsjæle om, at deres negative forventninger ikke var rigtige. Netop det, at de var gået med ind i fællesskabet ville sikre deres samlinger, i princippet til evig tid. Det garanterer museumsloven jo.

I Sydvestsjælland Museum har vi hele tiden forsøgt at varetage alle afdelingers interesser, men vi har samtidig holdt den museumsfaglige fane højt. Loven skal overholdes, der går vi ikke på kompromis. Årets genstandsrevision, som bliver foretaget i forbindelse med revision af årsregnskabet, blev de første år imødeset med bange anelser. Det blev opfattet som en slags eksamen i at have styr på samlingerne. Konsekvensen af de årlige revisioner har været, at der er blevet meget mere styr på samlingerne rundt på afdelingerne. Og det er godt. Så bliver der ikke samlet mere af det samme ind længere.

Der er gjort forskellige tiltag, som har haft lokal betydning, når økonomien har tilladt det. Det kan være spørgsmål om efteruddannelse til de frivillige eller om penge til helt konkrete ønsker eller behov.

Vi har nået frem til en arbejdsform, når det gælder spørgsmål om budgetter, udstillinger, Formidling, PR eller samlingernes forvaltning, hvor de frivillige arbejder tæt sammen med de ansatte, der har ansvaret eller opgaverne på det pågældende område.

På de afdelinger, hvor der er ansat personale, har vi også glæde af et frivilligt engagement. Arkæologerne har nogle få gode amatørarkæologer og detektorfolk, som varetager opgaver i dialog med de faguddannede. Trelleborg har i 2009 videreudviklet samarbejdet med en hird, der kan sikre levendegørelsen i de autentiske rammer. Sorø Museum har en forening af frivillige, som har anlagt og passer den enestående Joachim Burser Apotekervej. Det er samtidige frivillige der passer museets bibliotek og registrerer samlingen af tekstiler. I 2009 deltog Venneforeningen med ekstra vagter, da en ombygning krævede det.

De frivillige yder tilsammen et yders værdifuldt bidrag til museet og dermed til vores fælles kulturarv. Uden dem, kunne vi ikke eksistere. Men når det er sagt, skal det samtidig understreges, at uden de alt for få ansatte, havde de frivillige ikke fået så meget mere museum for deres penge, som det er sket i de otte år, samdriftsmuseet har eksisteret. Tidens krav om mere museum for stadig større befolkningsgrupper bliver bedst imødekommet i denne form for samarbejde.

En af de frivillige arbejdsgrupper, vi ikke har skrevet så meget om finder vi på afdelingen Slagelse Museum, hvor repræsentanter fra de grafiske fag har fået rum og rammer til at drive Det gamle Trykkeri.

Det gamle Trykkeri, en afdeling i afdelingen

På grund af en gruppe engagerede, hårdt arbejdende frivillige, der repræsenterer de gamle grafiske fag, har vi på Slagelse Museum Det gamle Trykkeri. De kom med som en særlig afdeling af Slagelse Museum med egen venneforening og egen økonomi. De har gennem årene bygget et levende værksted op, hvor de forskellige processer bliver demonstreret for publikum. Trykkeriet fungerer som en afdeling i afdelingen. Som I kan læse i efterfølgende sammendrag af formandens beretning for 2009, har de frivillige hér påtaget sig mange opgaver, som primært handler om at holdes kendskabet til de gamle fag i live. De har opbygget et godt netværk med søsterorganisationer i Danmark og Sverige, de har lukket deres afdeling op for mange forskellige grupper, som normalt ikke er i kontakt med museer, de har taget fat på de dele af samlingernes forvaltning, som følger med et statsanerkendt virke og de har løst mange opgaver for deres museum (SVM) og for Slagelse kommune. De har igen ydet et værdsat og værdifuldt bidrag til det lokale museumsvesen.

”Så gik der endnu et år, et år hvor der igen er sket mange ting på Slagelse Museum - Det gamle Trykkeri.

Vi startede året godt, for som allerede omtalt på sidste års generalforsamling så modtog vi en kulturpris fra vore kolleger i Ringsted, nærmere betegnet Mediegrafisk Brancheklub.

Med den begrundelse er at vi værner om vort gamle fag på en rigtig god måde.

Prisen var på 7500,- kr. og blev overrakt til os, i Ringsted den 26. marts.

Vi havde så senere besøg af vore kolleger fra Ringsted til deres generalforsamling, med rundvisning og bespisning.

I April måned fik vi besøg af kolleger fra Schultz Grafisk i København, der var meget imponeret over det vi havde fået samlet sammen.

Op til konfirmationerne i april og maj måned må vi nok sige, at man efterhånden har fundet ud af, at vi trykker servietter, så der var rigtig travlt.

Onsdag den 29. april havde vi det årlige besøg af vore kolleger og kustoder fra Mediegrafisk Museum i Odense. De ser altid frem til at besøge os. Inden turen igen gik mod Odense aftalte vi, at de ville tage hjem og spørge om ikke vi måtte ”låne” den digelpresse, der nu var blevet sat på lager i Odense. Den skulle afløse vores Viktoriadigel, som vi aldrig rigtig har fået til at virke. Den digel vi låner, er den, som tidligere Slagelsedreng Oskar Hansen har stået og trykt på, på museet i Odense.

Det er også en digel som trykkerlærlinge har trykt på, gennem mange år, nemlig på Teknisk skole i Odense. Altså også trykkere her fra Slagelse.

Vi fik lov til at låne den, mod at de så kunne ”låne” en fluesmækker af os.

Vi fik fjernet Viktoriadigelen, og Prestondigelen fra Odense er sat ind på sin plads. Der mangler kun lige en ramme til at spænde satsen op i, den skal vi have hentet i Odense. Og så

er det jo bare at trykke på knappen, for som omtalt har en del af vore kolleger lært på denne maskine, og som man sige: Det man i ungdommen nemmer man ikke alderdommen glemmer, så det bliver spændende at se.

Så har vi været på en studietur til Helsingborg Grafiska Museet. Vi havde fået at vide, at det var et museum, vi skulle tage op for se. Det var da også et flot museum, hvor der var et hus der var blevet bygget til det samme.

Vi synes dog, at vort Gamle Trykkeri er meget bedre. Det fik vi da også bekræftet af kolleger vi havde på besøg, fra Grafiska Museet i Linköping i Sverige.

Navnet på Årets Kunstner 2009 blev offentliggjort lørdag den 12. september. Der var godt nok mange mennesker tilstede, jeg mener selv at der var flere end der har været før.

Årets Kunstner 2009 Franck Tronborg var meget begejstret for den festivitas vi havde lavet for ham. Borgmester Lis Tribler holdt, synes jeg, en rigtig god tale for ham. I det hele taget får vi meget ros for at vi laver et sådan arrangement.

Det har været en stor opgave for trykkerne at trykke i fem farver. Trykkerne har også måttet tage noget overarbejde. For ikke nok med at de skulle trykke Årets Kunsttryk, så skulle de samtidig med trykke kalendere til Sydvestsjællands Museum med fugleskydningsmotiver på.

Så jeg tror aldrig at den offsetpresse nogensinde har trykt så meget.

Sct. Michaels Nat var der som sædvanlig mange mennesker, en 3-400 personer. Årets Kunstner var også til stede. Vi havde fået originalmaleriet af Franck Tronborg foræret, det blev solgt på auktion samme aften.

Torsdag den 29. oktober var arbejdsholdet en tur i Odense, hvortil vi var blevet inviteret til med damer. Det blev en rigtig god dag, hvor vi for første mødtes med kollegerne fra Odense med deres damer. Vi fik serveret en brunch med alt, hvad der hører til.

Bagefter så vi udstillingerne på Brandts Klædefabrik, det var en god oplevelse.

Udlevering af kunsttryk til vore medlemmer lørdag den 7. november var en herlig dag, det er vel nok første gang vi har udleveret så mange kunsttryk. Det fortæller vel lidt om, at det har været et godt billede, vi havde fundet frem til.

Søndag den 15. november, var der så Julemarked på museet og Det gamle Trykkeri. Vi havde trykt en del jule og nytårsservietter, Bogbinderen havde til lejligheden fremstillet rigtig mange ting, der kunne sælges.

I årets løb har vi, som vi plejer lagt hus til mange møder, generalforsamlinger, julefrokoster, ølsmagning m.m. for vore kolleger på arbejdsmarkedet. Alt i alt er det blevet til omkring 30 arrangementer. Men det er virkelig rart at vi kan bruges.

Vores registrator Leif Krogh Jensen er ved at være meget langt frem med registrering af alle de genstande, vi har fået samlet sammen. Efterhånden er det hele blevet skrevet ned og gemt både på papir og på disc. Vi mangler nu, at der skal tages billeder af samtlige genstande. Det er også noget, der har taget sin tid. Men det var det vi lovede, da vi for 10 år siden startede dette museum. Vi er jo en del af et statsanerkendt museum, og derfor vil det, der bliver registreret forblive gemt til eftertiden. Det, der sker nu, er, at vi arbejder som en såkaldt studiesamling, hvilket vil sige, at vi må bruge tingene og maskinerne. Når så den sidste af os forsvinder, vil det, vi har registreret blive overført til Regin i Kulturarvsstyrelsen, det der i museumssprog kaldes KUAS. Når det så er sket, vil Det gamle Trykkeri kun bestå som en udstilling. Og hvor intet kan smides væk, uden at det kræver en masse dokumentation for, at det skal kunne lade sig gøre.

Det vil blive sådan at man skal kunne gå ind på KUAS's hjemmeside og se f.eks. hvad Slagelse Museum - Det gamle Trykkeri har af maskiner, sats og mange andre ting.

Det har været og er en kæmpe opgave som Leif her har påtaget sig. Så der skal lyde en stor TAK herfra til Leif Krogh Jensen.

Her til vores generalforsamling har vi fundet og fået trykt et kunsttryk til udlevering, det er vores bogbinder Thorkild der har lavet det. Det er marmoreringsteknik med bogtrykfarver, jeg synes det er rigtig flot. Jeg er spændt på, hvad vores medlemmer synes?

Vores bogbinder Thorkil vil inden udleveringen fortælle, hvordan sådan noget laves.”

Ingemanns horn

Den 15. oktober 2009 modtog lederen af Sorø Museum en mail fra Nationalmuseet. Den indeholdt korrespondance med auktionshuset Christies afdeling i Amsterdam. Et guldhorn med inskriptionen Bernhard Severin Ingemann var dukket op til en auktion og skulle sælges den 15. december. Kunne vi bidrage med oplysninger om hornets proveniens?

Annette Wasström fra Nationalmuseet havde allerede fortalt Christies i Amsterdam om Dragsted, en af Danmarks meget store guldsmede, men historien om Ingemann og hans horn manglede. Derfor sendte hun stafetten videre til Sorø som, hun vidste, har Ingemann på programmet. Med hjælp fra Ingemannsselskabet fik museet en række oplysninger om hornet og dets proveniens.

B. S. Ingemann modtog et guldhorn på sin 70-årsdag den 28. Maj 1859 fra danske kvinder. Det kunne man læse om i Sorø Amtstidende tirsdag den 31. maj 1859:

"...Allerede for længere Tid tilbage have nogle unge Piger fattet den Plan at søge Tilveiebragt fra en større Kreds af Digterens mange Venner rundt om i Landet en Hædersgave, som kunde overrækkes ham paa hans halvfjerdsindstyvende Fødselsdag, og den med Energi iværksatte Plan har ført til et særdeles heldigt Resultat. Der er ved private

Indsamlinger, som navnlig i Slesvig have haft en god Fremgang, indkommet henved 3000 Rdl, og man var derved blevet sat istand til at lade forfærdige et overordentlig smukt og rigt udstyret Guldhorn. Efter Tegning og Modeller af Billedhugger Peters er Hornet blevet forfærdiget af Guldsmed Dragsted; selve Hornet, der er af fiint Guld, hviler i gjenembrudt Arbeide af drevet Sølv, rigt besat med Diamanter, Rubiner og Smaragder; Foden dannes af fem Underjordiske, paa Siderne findes Figurer af Waldemar den Store, Waldemar Seir, Dronning Dagnmar, Biskop Absalon, Niels Ebbesen osv., allegoriske Fremstillinger slynge sig gennem det Hele, og i Guldet er der ridset Tegninger, medens Randen bærer Indskriften: Bernhard Severin Ingemann..."

Hornet var udstillet på Frederiksborgmuseet i Hillerød indtil 14. juni 1970, hvor en tyv udnyttede kustodernes vagtskifte, fjernede montren med hornet, og brød denne op på en afsides trappe i slottet.

Ca. 3½ år senere bliver svensk politi beskyldt for hornets formentlig endelige tab, idet tyven, som var blevet pågrebet i Stockholm, blev udvist uden at man opdagede, at han var efterlyst

af dansk politi. Tyven Peter Wittlinger fik en betinget dom, og det havde til dato været den almindelige opfattelse, at guldhornet var blevet omsmeltet.

Med ovenstående viden blev Museumsdirektøren ved Frederiksborgsmuseet kontaktet. Hun fik en sag, som ved udgangen af 2009 ikke var afsluttet. Den omfatter en arving, som ikke bare vil aflevere guldhornet, en forsikrings sag og en tur til Amsterdam for at sikre, at det er det rette horn. I Sorø har det vakt stor glæde blandt mange gamle museumsvenner. Dette horn, som alle troede var blevet omsmeltet i 70'erne, er kommet frem igen, og vi har en aftale om, at hornet kan blive vist ved en særudstilling, når en gang det er i Danmark igen.

1.3 Samdriftsaftaler og lignende

Sydvestsjællands Museum indgår i Kulturregion Midt- og Vestsjælland sammen med museerne i det tidligere Vestsjællands Amt samt Museet for Samtidskunst fra Roskilde. På museumsområdet er formålet med kulturaftalen at fastholde og videreudvikle samarbejdet og arbejdsdelingen mellem museerne. I 2009 har politikerne i kulturregionen vedtaget, at det skal undersøges, om de kulturhistoriske museer kan indgå i et større forpligtende fællesskab, evt. sammenlægninger. Dette arbejde indgår Sydvestsjællands Museum i, og der vil ske nogle afklaringer på dette område i 2010.

Sydvestsjællands Museum deltager fortsat i konsortiet vedr. samarbejdet om Åmoserne. Dette samarbejde er meget perspektivrigt, og det medførte at der blev udgivet en fælles publikation om Åmosernes kulturhistorie i 2009. Det skete i regi af Historisk Selskab for Nordvestsjælland.

1.4 Museets leder, navn og stilling

Museets leder er museumsdirektør Ea Stevns Matzon, cand. mag. i Historie og Europæisk Etnologi samt diplomuddannelse i ledelse.

2 Samlinger, arkiver og bibliotek

2.1 Overordnede ændringer

I Sydvestsjællands Museum er Camilla Rasmussen blevet ansat via Slagelse kommunes fleksjobordning. Camilla leverer en vigtig og værdsat arbejdskraft med varetagelse af registreringsopgaver. Det medfører, at det store efterslæb på området, museet arvede ved sit oprettelse, bliver reduceret. Camilla har kontor skiftevis på Slagelse Museum og på Sorø Museum. Det er dog Blå kort og protokoller fra de fleste afdelinger, hun registrerer ind i Regin.

Museet har søgt specielle midler i KUAS til at gennemgå samlingerne på Skælskør Museum samt til at få udarbejdet en bevaringsplan for denne del af Sydvestsjællands Museums samlinger. Vi fik 3 måneders løn, som bliver anvendt i 2010 til at frikøbe registrator Pernille Jacobsen 1 måned, hvor vi selv lægger den anden måned til opgaven. Dertil ansætter vi en medarbejder fra Bevaringscenter Næstved til at varetage to måneder i Skælskør.

2.1.1 Registrering

I 2009 blev der i REGIN oprettet 599 sager med tilhørende 1428 genstande. Heraf er de 540 sager og 810 genstandsnumre arkæologiske.

Der blev oprettet 17 samlesager for nyere tid med ca. 360 genstande.

Af sager kan nævnes: Fuglekongeskiver fra Slagelse Bestandige Fugleskydningsselskab, 1819-1936 på Slagelse Museum, som har været på museet i mange år, men formelt blev overdraget i 2009. Sagen består af 100 Fugleskydningsskiver samt sølvplaketter og geværer.

Ud over nyoprettelser i REGIN er der indført beskrivelser/foto/opbevaring/rettelser eller andet på 387 sager og 11.707 genstande i løbet af året. Pr. 31/12 2009 var der oprettet 5695 sager med 37.465 genstandsnumre.

På Flakkebjerg Skolemuseum halter registreringen halter lidt efter den oprindelige plan. Det rettes delvis op i 2010. Afdelingen har udviklet en 4-års plan (2011-2014), så arbejdet skulle kunne fuldføres inden fristen i 2015.

2.1.2 Magasinforhold

Museet indgår i en fælles magasinløsning med de andre museer i Vestsjælland. Vi forventer at det første spadestik bliver taget tidligt i 2010, og museerne skal til at planlægge økonomi og logistik til den kommende flytning.

Gennem en restriktiv indsamlingspolitik er det fortsat blevet sikret, at der ikke foregår omfattende indsamlinger af genstande uden proveniens i de enkelte afdelinger.

Arkæologisk afdeling har løbende overført indkommet genstandsmateriale til klimastyret magasin. I 2009 er alle arkæologiske genstande fra det tidligere arkæologiske virke overført fra ”ukurante” kasser til standardemballage, der passer i reolsystemet antal kasser er registreret efter museumssag, der er ikke gennemført genstandsrevision på fundnummerniveau.

2.2 Klausuler

Museet modtager/ indsamler ikke genstande, der er behæftet med klausuler, som støder mod retningslinjerne for museets virksomhed.

2.3 Uddeponeringer og udlån

Museet har uddeponeret en række genstande til andre museer. Det sker, at vi ”opdager” genstande, som der ligger meget gamle aftaler på. I 2009 blev vi således kontaktet af Museumsdirektør Charlotte Sabroe, som ønskede at tilbagelevere en større samling Dalsgaard billeder, som det tidligere Sorø Amts Museum havde uddeponeret. De står nu i afdelingens nye billedmagasin.

Fra de arkæologiske undersøgelser bliver al knoglemateriale af dyr og mennesker uddeponeret på Zoologisk Museum og Antropologisk Laboratorium ved Københavns Universitet. Endvidere indsendes en stor del af de indleverede metalgenstande til danefævvurdering på Nationalmuseet.

2.4 Deponering eller indlån fra andre museer og institutioner

Vi modtager ikke deposita fra nyere tid, da museet ikke vil tage vare på genstande igennem mange år, hvorefter en ny generation ønsker tingene tilbage måske for at sælge dem.

I forbindelse med danefæindleveringer fra museets område er det et stærkt ønske, at genstandsmateriale indleveret til Nationalmuseet kan uddeponeres til Sydvestsjællands Museum i forbindelse med udstillingsvirksomheden, hvor dette kan ske under sikrede forhold.

I forbindelse med særudstillinger har museet et ønske om at indlåne udvalgte genstande i en begrænset tidsperiode. I 2009 er der lånt genstande med tilknytning til Grønland fra Sorø Akademis store etnografiske samling.

2.5 Arkiver

Arkæologisk afdeling har i 2009 fortsat oprydningen i arkivalierne med en systematisk gennemgang af alle sager i sognearkivet, hvor sagerne er gennemgået sognevis, kontrolleret i forhold til det centrale register *Fund og Fortidsminder*. I næsten et år har vi nu ikke kunnet indrapportere lokaliteter til det lovpligtige, centrale register. Vi har derfor en stor registrerings pukkel med mindst 60 sager, der derfor ikke kan afsluttes endeligt.

Vores originale tegningsmateriale fra de arkæologiske undersøgelser ligger som GIS-filer opsplittet i de enkelte sagsmapper og desuden samlet i en række større tabeller med henblik på vedligeholdelse og løbende konvertering. Den ældre fotosamling mangler dog endnu at blive kontrolleret og ”opklaret”.

2.6 Bibliotek

De enkelte afdelinger har deres egne bogsamlinger. De består hvert sted af relevant faglitteratur, tidsskrifter, af lokalhistoriske værker samt bøger og tidsskrifter hidrørende fra de etablerede bytteordninger. Fælles for alle samlingerne er, at de fortrinsvis består af gaver suppleret med ganske få indkøb.

På Sorø Museum arbejder Helen D. Jensen som frivillig bibliotekar for Sydvestsjællands Museums fagbibliotek. Hun registrerer og opsætter afdelingens bøger efter folkebibliotekernes system.

Arkæologisk afdelings bogindkøb registreres af museumsinspektør Lea Meistrup-Larsen.

3 Indsamling, erhvervelser, undersøgelser og forskning

3.1 Indsamling

Sydvestsjællands Museum har i 2009 fortsat sin praksis med kvartalsmøder i indsamlings- og registreringsgruppen. Til disse møder medbringer repræsentanter for de enkelte afdelinger genstande, som er blevet tilbudt. Her vurderer vi sammen, om det er noget, der skal indlemmes i museets fælles samling. Møderne har tillige den uddannende effekt, at de enkelte afdelingers indsamlingsansvarlige bliver trænet i at indsamle proveniensen eller ”den gode historie”, der knytter sig til genstandene.

I Arkæologisk afdeling er den primære indsamling foregået i forbindelse med afdelingens undersøgelser, hvorunder genstandene er registrerede. Det foregår udelukkende via Museernes Udgravningsdata, hvorfra vi fra udgangen af 2009 nu direkte kan overføre

oplysninger om genstande, tegninger og fotos til det centrale, offentligt tilgængelige register og ”Museernes Samlinger”.

Arkæologisk afdeling har benyttet den ”lidt for gode tid” i efteråret 2009 til at få alle genstande fra undersøgelserne 2002-2009 registreret i Museernes Udgravningsdata inkl. de fleste digitale fotos og genstandsfotos – vi skulle således kunne overføre disse oplysninger direkte til REGIN/Museernes Samlinger i 2010 med undtagelse af en enkelt sag med en anderledes registreringspraksis.

Til genstandsregistrering af de gamle sager fra det tidligere arkæologiske virke har vi af Kulturarvsstyrelsens registreringspulje fået en bevilling på 300.000 til registrering og overførsel til REGIN via en fællesmuseal applikation. Dertil er udarbejdet en intern database med sagsoplysninger (Vi gennemgår nu sagerne for 3. og forhåbentlig sidste gang). Det bliver dejligt at få et totalt overblik over vores sager og genstande fra det arkæologiske virke, der strakte sig fra midt i 1980’erne (Produktionshøjskolen) til 2000 – vi fik dog ikke penge fra Kulturarvsstyrelsen til at gennemgå genstandene med henblik på at lave de ”ikke-eksisterende” genstandslistor. Projektet er påbegyndt i 2009 og vil blive afsluttet i 2010.

Eksempler på indkomne genstande i 2009

Der er i alt kun indtaget få genstande i de enkelte afdelinger i 2009.

Flakkebjerg Skolemuseum har modtaget en drengesweater samt et par hjemmelavede skjorter, som har tilhørt et medlem af arbejdsgruppen – og tidligere elev på forskolen.

En stor SVM sag indeholder: Julepynt, service og duge fra funktionærhjem, Slagelse, 1926-2003. Sagen indeholder bl.a. 180 genstandsnumre med forskelligt julepynt. Den er blevet afleveret til Sorø Museum på grund af givers testamentariske ønske. Samlingen indgår som alt andet i Sydvestsjællands Museums fælles samling, og dele af den er allerede anvendt til formidlingen i Kulturkørekorret og til juleudstillingen på Slagelse Museum i 2009.

3.2 Erhvervelser

Museets samlinger er meget omfattende, og det påhviler den enkelte afdelingsleder at undersøge, om de genstande, der bliver tilbudt, har en proveniens, samt at de matcher museets arbejdsområder. Aktiv indsamling finder kun sted, når genstandene ”fylder et hul” i samlingerne.

Arkæologisk afdeling har modtaget en hel del indleveringer af metalsager fundet med metaldetektor og enkelte fundet på anden vis. Vi har registreret stedfæstede fund og ladet ganske få genstande indgå i samlingerne. En større mængde metalsager afventer at blive videresendt til danefæsvurdering på Nationalmuseet. Det kan dog først ske når Kulturarvsstyrelsens centrale register for stedfæstede arkæologiske lokaliteter igen fungerer.

I 2009 har især en guldring fra Skælskørområdet fundet med metaldetektor påkaldt sig større opmærksomhed – samtidig har vores frivillige detektorfører fundet flere helt nye lokaliteter, hvoraf bl.a. Flakkebjerglokaliteten påkalder sig ekstra opmærksomhed, da den giver en ny vinkel på bebyggelsen i yngre jernalder, hvor Boeslunde/Neble-området ellers har fremtrådt som helt dominerende, men nu får ”konkurrence”.

Guldringen fra Skælskørområdet dukker op af jorden. Sidenhen er den registreret af museet sendt til Nationalmuseet, der har erklæret den for danefæ. Foto J. Nielsen. Fotomontage, SVM/Morten Pedersen.

Vi har i årets løb registreret en del genstande i privatsamlinger og privat eje. Vi accepterer indlevering af fund, men vi indlemmer udelukkende fund med klar stedfæstelse i samlingerne, mens andre genstande indgår i studiesamling, bl.a. til brug i formidlingen, hvor Kulturkørekorret har haft behov for at opbygge en samling med gode eksempler på typiske oldsager.

3.3 Undersøgelse og forskning

3.3.1 Forhistorie og middelalder (arkæologi)

I 2009 har mængden af arkæologiske forundersøgelser og egentlige undersøgelser været på et markant lavere niveau end i de foregående år. Det må formodes at skyldes den økonomiske afmatning og medførte bl.a. at en allerede bestilt undersøgelse blev udsat i tre måneder og siden helt aflyst af bygherre, hvilket stillede afdelingen i en beklagelig økonomisk situation med lange, uforudsete opsigelsesvarsler uden indtægtsdækket arbejde.

Vi har nu haft arkæologisk virke længe, og de foregående års mange undersøgelser havde ophobet en regulær oprydningspukkel og behov for at gennemgå rapporter m.v. for at sikre ensartethed i dokumentationsform og gøre dem klar til publicering på vores hjemmeside, hvor alle færdige rapporter nu kan læses. Det er en stor del af opsigelsesperioderne blevet anvendt til.

Der er blevet gennemført seks egentlige undersøgelser med fine resultater flere steder. Det er som i de foregående år navnlig kendskabet til jernalderbebyggelsen, der bliver udvidet i 2009. I fortsættelse af disse resultater var vi involveret i forarbejdet til en større konference om *Sjællands jernalder*, hvortil vi også leverede indlæg. Vi har samtidig indleveret en samling med tre ”oversigtsopslag” til en kommende publikation om Sjællands jernalder. Arkæolog Lehne Mailund Christensen har afsluttet manuskriptet til en faglig publikation af gravpladsen fra yngre romersk jernalder ved Kærup. Den er blevet indleveret til fagfællebedømmelse og forventes at udkomme i kommende nummer af Aarbøger for Nordisk Oldkundskab og Historie.

Dokumentationen i Bromme Plantage, hvor vi dokumenterer de velbevarede højryggede agre pløjet til omkring 1780 foregår nu ikke med samme ”intensitet” som de foregående år, da grusforbruget er faldet og dermed behovet for at inddrage nye arealer.

I 2009 har vi via Kulturarvsstyrelsen fået adgang til en dækkende luftfotoserie fra 1954 og ikke mindst de første matrikelkort med mange oplysninger om marknavne, gravhøje og vådområderne i det udrænedede landskab. Vi har i 2009 fået georefereret (geografisk placeret) ca. 60 % af kortene, hvor vi har koncentreret os om de områder, hvor der har været og formodes at blive mest anlægsaktivitet i de kommende år.

Resultaterne af de arkæologiske undersøgelser kan findes geografisk på www.dkconline.dk, og rapporterne bliver nu løbende lagt på vores hjemmeside under Arkæologi→Rapporter,

hvor vi i 2009 også har tilføjet en mulighed for at se alle vores undersøgte nedgravninger detaljeret i GoogleEarth.

I 2009 har vi i samarbejdet *Kongens Borge* afsluttet det omfattende rapportarbejde og rapporten kan nu ses på museets hjemmeside.

Forsknings- og uddannelsesudgravning på lokaliteten Belmont, Unst på Shetland

I juni måned afsluttede Sydvestsjælland Museum forsknings- og uddannelsesudgravningen på vikingetidsgården *Belmont* på øen Unst, Shetland. Udgravningen blev gennemført under ledelse af Anne-Christine Larsen, der i samarbejde med Københavns Universitet og Shetland Amenity Trust har arbejdet i tre sæsoner på denne lokalitet. Udgravningen er en del af et større internationalt, tværvideenskabeligt forskningsprojekt "The Viking Unst Project", der blev påbegyndt for godt ti år siden af bl.a. Anne-Christine Larsen. Projektet har til formål at beskrive karakteren af vikingernes ekspansion i det nordatlantiske område og omfatter bl.a. undersøgelser af de tidlige kirker, stednavnene, de maritime forhold, kulturmødet med pikterne, den norrøne bosættelsesstruktur samt de økonomiske og ressourcemæssige vilkår på Shetland i vikingetiden og den tidlige middelalder.

Lokaliseringen af de skandinaviske bosættelser i immigrationsområderne på Unst har hidtil resulteret i identificering og dokumentation af mindst 40 bosættelser fra Vikingetid og/eller tidlig middelalder. The Viking Unst Project har koncentreret undersøgelserne af de norrøne bebyggelser omkring tre lokaliteter - Belmont, Hamar og Underhoull. Undersøgelserne er hovedsagelig betalt af Heritage Lottery Fond, men er også finansieret af de involverede museer og universiteter. I projektet deltager foruden Københavns Universitet også Bradford University, University of Aberdeen og Sterling University, Historic Scotland og Shetland Amenity Trust.

I Belmont-udgravningen har arkæologer og studenter fra Danmark, Skotland og Island arbejdet sammen med frivillige fra Shetland og Skotland. Udgravningen har i flere sæsoner også fungeret som uddannelsesgravning for 1. års studenter på deres første udgravning, hvor de lærer alle de fundamentale udgravningsteknikker og – metoder. Desuden har et vigtigt element været indføring i de mest basale formidlingsteknikker og – processer herunder bl.a. afvikling af rundvisninger på vikingetidsgården, oldsagsfremvisning samt mindre foredrag.

Den arkæologiske udgravning på lokaliteten *Belmont* har afsløret en norrøn bebyggelse i flere faser, og undersøgelserne har bl.a. haft til hensigt at afgrænse, udgrave og kortlægge bebyggelsens karakter og potentiale. De foreløbige undersøgelser viser bl.a., at bebyggelsen er blevet anlagt engang i (9.-)10. århundrede, og at bebyggelsen formentlig har eksisteret kontinuerligt på stedet i flere hundrede år. Den norrøne bebyggelse på Belmont har vist sig at være meget mere kompleks og spændende end hidtil antaget og den har desuden givet et godt grundlag for en diskussion af bl.a. konstruktionen af og det økonomiske ressourcegrundlag for den norrøne gård. Det er planen, at rekonstruere en vikingetidsgård på Unst på basis af resultaterne fra samtlige udgravninger. Publiceringen af pladserne vil ligeledes finde sted i løbet af den nærmeste fremtid.

Type ↓ Årsag →	Anlægsarbejde	Byggemodning	Byggeri	Forskning	Jordarbejde	Råstofudvinding	Skovrejsning	Vandhul	Dyrkning	Naturgenopretning	Div./Andet
MindreForundersøgelse					1		1	1			
Registrering	1			1	1				1	1	10
StørreForundersøgelse	7	2	2		2	1	1			2	
Undersøgelse	1	1	1	1		1	1				
Vurdering	1						3				

Type ↓ Årsag →	Forskning	Offentlig	Privat
MindreForundersøgelse			3
Registrering	1	2	12
StørreForundersøgelse		13	4
Undersøgelse		2	4
Vurdering		3	1

Tabel 1 Oversigt over antal arkæologiske undersøgelser i 2009 fordelt på undersøgelsestyper og årsag samt på undersøgelsestyper og bygherres status som offentlig eller privat samt egne forskningsopgaver.

3.3.2 Nyere tid

Museet har i efteråret 2009 foretaget en mindre dokumentationsindsamling af fotografier fra museets virkeområde. Hensigten med indsamlingen har været en supplerings og understøttelse af museets store og fine legetøjssamling. Lokale borgere har lånt museet deres personlige fotografier som er scannet og bliver anvendt i udstillingen på Sorø Museum. 80 fotografier indgår nu i samlingen, og er dermed er unik i en national kontekst.

Det regionale speciale, Undervisning og uddannelsessteder

SVM's primære indsats indenfor det regionale speciale i 2009 har ligget indenfor arbejdet med "Kulturkørekort – Historie til Alle tider".

3.3.3. Opgaver, jf. Museumslovens kapitel 8

De statsanerkendte kulturhistoriske museer er pålagt en væsentlig opgave med at gennemgå samtlige byggetilladelser, nedrivningstilladelser, lokalplaner, kommuneplaner og regionsplaner for at "virke for, at væsentlige bevaringsværdier sikres for eftertiden" (§ 23 i Museumsloven). I 2009 modtog Sydvestsjælland Museum materiale fra kommunerne indenfor samvirket og fra det arkæologiske ansvarsområde i meget forskelligt omfang, jf. tabel 2.

Plan- og byggesager, der har medført udtalelse/orientering, 129 i 2009.

Type	flere	Ringsted	Slagelse	Sorø	Total
§25-forespørgsel		3	4	3	10
Andet/diverse		1	3	1	5
Byggetilladelse		4		4	8
Dispensation			3	2	5
Høring	1	6	5	3	15
Kommuneplan		1	3	1	5
Landzonetilladelse		1	3	3	7
Lokalplan		11	31	7	49
Læhegn			8	7	15
Oliefurening *	1				1
Råstof				5	5
Skovrejsning			2		2
Spildevandsplan		2			2
Total	2	29	62	36	129

* 36 adresser/lokaliteter

Begivenheder/sager pr. kommune, 478 journaliseringer/"handlinger"

Type	flere	Ringsted	Slagelse	Sorø	Total
§25-forespørgsel		4	10	8	22
Andet		1	3	6	10
Byggetilladelse		7		9	16
Dispensation			9	13	22
Diverse			9		9
Høring	15	14	12	11	52
Kommuneplan		12	16	24	52
Landzonetilladelse		4	8	6	18
Lokalplan		28	132	50	210
Læhegn			31	12	43
Oliefurening	6				6
Råstof				5	5
Skovrejsning			8		8
Spildevandsplan		5			5
Total	21	75	238	144	478

Table 2 Overview of planning cases in 2009, where there is an opinion/case handling with communication after type and municipalities – bottom is the same sorted by number of cases.

Indenfor arkæologi

Museet har modtaget lokalplaner fra alle tre kommuner og udtalt sig til samtlige vedrørende arkæologiske interesser. Som tidligere år er det meget varierende, i hvilket omfang, hvilken form og med hvilken stabilitet kommunerne har sendt byggetilladelser, landzonetilladelser og dispensationer fra naturbeskyttelsesloven (jf. bestemmelserne i museumslovens § 23 – 24). Se Tabel 3.

Plansager 2009. Modtagne/behandlede (ikke oprettet sag).	Flere	Ringsted	Slagelse	Sorø	Total
Type					
Andet		2	13	6	21
Byggesags-/postlister (poster)		-	0	-	0
Byggetilladelse/nedrivn.		368	0	155	523
Dispensationer Naturbesk.- og Museumslov		18	35	22	75
Landzonetilladelse		66	82	34	182
Jordvarmetilladelser		0	0	22	22
Olieforurening (poster/grunde)	36	-	-	-	36
Teknisk koord. (gravearbejder)		-	9	-	9
Total					868

Tabel 3 Oversigt over plansager/byggesager modtaget fra kommunerne m.v. i 2009. Rødt markerer manglende eller bemærkelsesværdigt få orienteringer.

Indenfor nyere tid

Ligesom for det arkæologiske arbejdsfelt gælder det, at det er meget varieret, hvad museet modtager fra kommunerne. I princippet modtager museet sagerne i én bunke, og det har så i de fleste tilfælde været op til en vurdering i den arkæologiske afdeling, om der skulle medfølge en udtalelse fra nyere tid. Samtlige sager bliver journaliseret i ét fælles journalnummersystem. Det bliver noteret i den enkelte sag, hvis der bliver sendt en udtalelse fra nyere tid.

Det tilstræbes at sende udtalelser i samtlige lokalplansager. Bemandingen indenfor nyere tid har fortsat medført en ikke tilfredsstillende sagsgang hér. Der er ikke tid eller personale til at sætte sig ordentligt ind i det meget store materiale, der allerede findes om det lokale kulturmiljø, og der er ikke tid til at rejse rundt og besigtige, som det burde ske.

I enkelte sager bliver museet tilskrevet og bedt om en udtalelse. I alle disse tilfælde tager museumsdirektøren måske på inspektion, inden der bliver givet et skriftligt svar til den instans, der har bedt om en udtalelse. På dette væsentlige område mærker vi klart, at vi endnu ikke har haft tilstrækkelig normering til varetagelse af opgaver indenfor nyere tid. Se også den afgåede bestyrelses Status og anbefalinger.

4 Konservering og bevaringsarbejde

4.1 Konservering

Sydvestsjællands Museum er andelshaver i Bevaringscenter Næstved og Konserveringen i Køge.

På det arkæologiske felt er konservering primært foregået i forbindelse med betalte undersøgelser, hvor bygherre har betalt.

Indenfor nyere tid vurderer afdelingerne i fællesskab deres behov og prioriterer herefter i ledergruppen hvilke opgaver, der skal løses. I 2009 er følgende blevet konserveret:

Fugleskydningstavler, anskuelsestavler, emaljeret gadeskilt, Harboe-samlingen fra Skælskør, div. Bøger/ hæfter, Richs genstande, taske, rammer m.v.

Museet har endvidere brugt medarbejdere fra Bevaringscenteret i Næstved til konsulentopgaver i forbindelse med måling og opgørelse over klimaforhold på de mindre afdelinger.

Museet disponerer over en stor kummefryser til konservering af mindre nyindkomne genstande.

4.2 Bevaring

Bygningsbevaring støttes aktivt af museet i samarbejde med kommuner, stat og lokale bevaringsforeninger samt de involverede husejere.

Gennem lokalplanerne følger museet udviklingen på området, og vil i givet fald fremkomme med indsigelser.

I museumslovens ånd skal der arbejdes for bevaring af væsentlige, skjulte/usynlige fortidsminder, hvor de ligger. Arbejdet hermed kræver overblik og effektiv behandling af plansager, jf. betragtningerne og prioriteringerne i afsnit 3.3.

I samarbejde med Nationalmuseet vil Trelleborg og dens omgivelser løbende blive vedligeholdt.

Indsamlede genstande vil blive konserveret i det omfang, det skønnes nødvendigt, og der findes midler til det.

5 Formidling

Besøgstal

Sydvestsjællands Museum havde i 2009 besøg af i alt 49.923 gæster (43.324 gæster i 2008). Det fordeler sig på afdelingerne således:

Vikingeborgen Trelleborg – 29.108 (26.811 i 2008)

Slagelse Museum – 5.310 (3.532 i 2008)

Sorø Museum – 9.586 (8.094 i 2008)

Skælskør Bymuseum 2.793 – (2.941 i 2008)

Flakkebjerg Skolemuseum – 1.259 (632 i 2008)

Skovsgaard Bagerimuseum – 1.864 (1.314 i 2008)

Herudover:

Kulturkørekort - 6.634 (388 i 2008) Dette tal dækker dels over besøgende på nogle af museets afdelinger og dels over møder på skoler og institutioner.

Deltagere i særarrangementer i 2009 – 3.320 personer mødte museet uden for de almindelige rammer. Hertil kommer de mange besøgende på museets interaktive tjenester. Antallet af dem kan vi ikke p.t. give et realistisk bud på.

Særarrangementer uden for museet i 2009

De aktiviteter, museet gennemfører udenfor egentlige bygninger, er foredragsvirksomhed, byvandring og meget andet, der berører en lang række mennesker, og som ikke indgår i den officielle museumsstatistik. Der findes ikke en rubrik til optælling af mennesker, som har modtaget en kulturhistorisk ydelse uden at se en af museets udstillinger. Derfor kan besøgstal kun give en billede af én side af museets aktiviteter.

Til gengæld noterer museets medarbejdere på SVM's intranet, når de har bidraget til et eksternt arrangement, med titel og antal besøgende. Herfra præsenteres et udpluk.

Barda i Sorø

Den 6. september deltog museet endnu engang i rollespilsfestivalen Barda, som Sorøegnens Erhvervs- og Turistkontor arrangerer i samarbejde med DR. Museet havde fået stillet et stort telt til rådighed, hvorfra der blev malet våbenskjold, leget gamle lege, støbt tinsmykker og solgt varer fra butikken på Trelleborg. Arrangementet dannede en god ramme for vores formidling, og de forskellige aktiviteter tiltrak mange børn og voksne. Samtidig havde museet medbragt en del salgs- og PR materiale for kulturkørekorret. Det blev til en del samtaler med lærere, der gerne ville vide mere om museets koncept.

I alt var mere end 1.300 mennesker forbi museets telt.

Sjællands Jernalder – symposium og samarbejde

I løbet af 2009 arrangerede museet i samarbejde med Museet ved Kroppedal, Næstved Museum, Museerne Vordingborg, Museum Lolland-Falster og Saxo-Instituttet ved Københavns Universitet et symposium, hvor vi forsøgte at samle op på de seneste 15-20 års arbejde med jernalderen på Sjælland. Det resulterede i et velbesøgt symposium 5. – 7. oktober 2009 på IT-Universitetet i København med mere end 200 deltagere.

Kulturarvsstyrelsen støttede projektet med kr. 100.000 og har siden bevilget midler til trykning af indlæg og en række præsentationer af særligt interessante lokaliteter fra de sjællandske museer med arkæologisk ansvar.

Museumshaven og gården

I Sorø besøger mange mennesker museets gård i museets åbningstid. Derfra har de adgang til Joakim Bursers apotekergård med tilhørende madpakkehavn og havestue, som frit kan besøges. Denne gruppe af besøgende er indgået i statistikken i det omfang, det er muligt at tælle dem. Vi har dog ikke talt de mennesker, der besøger den åbne have hver torsdag aften fra maj til oktober, noget vi ønsker at råde bod på i 2010.

Gården danner samtidig ramme for en række arrangementer eller aktiviteter i Sorø. Den første weekend i august er det en tradition, at Lions i Sorø indretter gården til restaurant "Løvegrotten". Sorø Amatør teater genoptog i 2009 en gammel tradition med teater i gården. Vi er meget glade for at Holbergs stykker kan blive formidlet i denne gård, som Holberg selv kunne have besøgt, da han boede på egnen.

I haven og havestuen er der en lille plancheudstilling, hvor vi fortæller om nogle af havens planter.

Byplanskonference i Slagelse

I alt 610 planlæggere, politikere og kommunale embedsmænd var i 2009 samlet i Slagelse, hvor Antvorskovhallen dannede rammen om de fælles møder kombineret med udflugter ud i det lokale kulturlandskab. Museets direktør var inviteret som konferencens hovedtaler til: Et billedcauseri om folk, byer og landskaber i Vestsjælland gennem tiderne.

"Fra Absalon til Anja, og hvor ved vi det fra?" blev til en præsentation af den lokale meget omfattende og spændende kulturhistorie. Samtidig var det en præsentation af, hvad vores museum arbejder med.

Foredrag i og omkring Åmosen

I årets løb har museet holdt foredrag og oplæg om Åmosens nyere kulturhistorie. Tørvegravningstiden har i særdeleshed været på dagsordenen, og materialet, der er anvendt, er på baggrund af den undersøgelse som Sydvestsjælland Museum forestod sammen med Kalundborg- og Holbæk Museum i 2007. Over 370 personer har deltaget i arrangementerne, der har varieret fra traditionelle foredrag til bustur ud i mosen med den tilhørende historie.

Åmoseforedragene trækker altid et stort publikum.

20. oktober 2010

5.1 Permanente samlinger

På Slagelse Museum er urmagerværksted og butik nu færdigopstillet.

Der er foretaget en fuldstændig renovering af samtlige plancher i den permanente udstilling på Vikingeborgen Trelleborg. Planche-udstillingen omfatter informationer om vikingetiden generelt, om borgen og dens konstruktion samt borgens betydning i vikingetiden. I forbindelse med opsætningen af de nye plancher er udstillingsområdets vægge desuden blevet malet og nye grå plader opsat, der matcher de allerede opsatte vægplader. Udstillingsrummet fremtræder således nu mere harmonisk.

På Sorø Museum er opsat en plancheudstilling i Havestuen om Joachim Burser og med eksemplere fra Bursers Herbarium.

I forbindelse med flytning af malerier og billeder fra lille magasin på Sorø Museum er rummet nu taget i brug til udstilling om Ludvig Holberg og hans lokale betydning.

På Sorø Museum er legetøjsudstillingen blevet nyopstillet.

5.2 Særudstillinger

Museets afdelinger har en tradition for at lave en del særudstillinger i løbet af året. Udstillingerne bliver til dels gennem målrettet indsats af museets personale og frivillige, som i deres årsplaner har udvalgt forskellige temaer i løbet af året, men også via henvendelser fra interesserede, som har noget på hjertet, og som gerne vil udstille egne eller lånte genstande på en af afdelingerne. Museet ser positivt på sådanne henvendelser, som i hvert tilfælde bliver behandlet og vurderet seriøst.

Flakkebjerg Skolemuseum

Visdommens fugl

En montre med ugler i forskellige størrelser, af forskelligt materiale og oprindelsessted. Desuden en del plancher med bl.a. talemåder og ordsprog, samt børnetegninger.

Skovsgårds Bagerimuseum

Kirkens brød i middelalderen

Honningkager fra 1906

Slagelse Museum

Originalbillederne til vinetiketter med lokale motiver udført af lokale kunstnere

Mål og vægt i gamle dage

Julemandens stamtræ og jul i forskellige lande

Skælskør Bymuseum

Samling af æggebægre udlånt af privat

Pastor N. M. Harboe, præst i Magleby sogn fra 1821 til 1861

Julehjerter, udlånt af private

Juleudstilling med museets egne juleting

Sorø Museum

Lokale kunstnere udstillede glas, keramik og vævning til Kyndelmisse

Sorø, et sofastykke. Lokale motiver præger de sorønske sofastykker. Udstillingen fokuserede på museets samling af malerier og fotografier med Sorømotiver. Sofastykkerne blev præsenteret i interiører fra museets samlinger.

Darwins Labyrint. I anledning af 200-året for Darwins fødsel lavede Sorø Museum en udstilling om naturhistoriske samlinger og naturlig selektion. Med genstande fra Sorø Akademis enestående naturhistoriske samling og med opgaver for børn og voksne kunne vi fortælle en anderledes kulturhistorisk historie om samlinger og darwinismens indvirken på et vestligt sekulært tanke sæt. Der blev til udstillingen produceret en 16 m² stor labyrint der ændrede retning, som eksemplificering af naturlig selektion.

Tak for kaffe, nyopstilling af tidligere udstilling om kaffe. Denne gang blev udstillingen foldet ud, så den også dækkede de dele af den permanente udstilling, hvor det var relevant.

En henvendelse til Nespresso om at låne en af firmaets maskiner medførte et tilbud om kaffe til de besøgende. Formålet med lånet fra museets side har været at tegne kaffens kulturhistorie helt op i nutiden, hvor individualismen og selvscenesættelsen har medført, at en kop kaffe er blevet et spørgsmål om at vælge mellem mange styrker og smagsnuancer samt med eller uden koffein.

Start på 2010-tema om *De Underjordiske*, med miniudstilling om årsskifte og varsler.

5.3 Anden formidling

Kulturkørekortet/ Skoletjenesten

Udviklingsopgaver

Parallelt med opbygningen af den nye skoletjeneste og etablering af samarbejdet med undervisningssektoren, har skoletjenesten i 2009 gennemført en række udviklingsopgaver, som knytter sig til både undervisningen samt opgaver i forbindelse med drift.

Sans for Kulturhistorie

De eksisterende materialer er gennemgået og revideret og der er blevet udviklet tre nye tematiske undervisningsforløb til førskolegruppen som en del af Sans for kulturhistorie. Det drejer sig om et forløb om nordiske guder, et arkæologiforløb samt et forløb om fremmede kulturer og kulturmøde.

Fælles for undervisningsforløbene i Sans for kulturhistorie er, at de består af et antal sansekasser kombineret med et halvdagenstimes besøg i institutionen. Sansekasserne indeholder forskellige genstande, som har indgået i børns hverdag gennem tiden, f.eks. typer af legetøj, brugsting fra hjemmet, børnebøger, billeder osv. Genstandene er udvalgt, så de afspejler forskellige sider af tilværelsen til forskellige tider og steder, og at de kan relatere sig til børnenes eget liv. De er opbygget efter de fire temaer: ”Leg i historien”, ”Nordiske guder”, ”Jorden rundt” og ”Fra sten til stål”.

En formidler fra Sydvestsjælland Museum kommer på besøg i institutionen med sansekasserne og laver en introduktion til kulturhistorien i børnehøjde ud fra dét af de fire temaer, der er aftalt på forhånd. Udgangspunktet er en sanselig tilgang til historien, hvor børnene via genstandene i kassen samt gennem forskellige former for aktiviteter og leg introduceres til kulturhistorien gennem det pågældende tema. Det er tanken, at børnegruppens pædagoger deltager aktivt i forløbet og efter aftale med formidleren står for en eller flere af besøgets aktiviteter undervejs, når børnene f.eks. opdeles i mindre grupper. Der lægges vægt på krop og bevægelse som sanselig tilgang til verden og grundlag for kommunikation og samarbejde. Det bliver anskueliggjort, hvordan natur og kultur til forskellige tider skaber rum for leg. Flere former for læringsstile bliver tilgodeset i de enkelte forløb. Fælles for alle forløbene er, at der er fokus på en sanselig tilgang til kulturhistorien, hvor alle fem sanser bliver aktiveret.

Der har været flere forespørgsler på tilbud som kan anvendes i hele indskolingen, og vi har derfor i dialog med lærerne gennemført og afprøvet varianter af de forskellige temaer i Sans for kulturhistorie for hele denne målgruppe. I nogle tilfælde er undervisningen indgået som en del af en temauge på skolen, hvor vi har haft hele indskolingen igennem et undervisningsforløb, for eksempel med temaet omkring nordiske guder.

Skole som i gamle dage

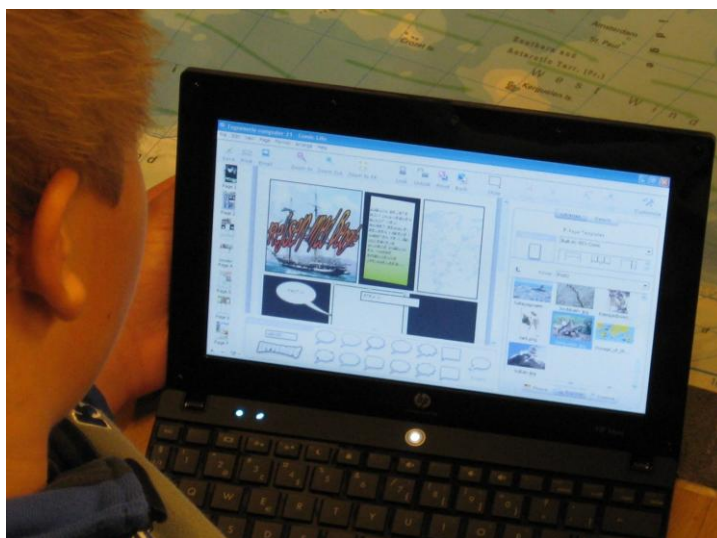
Til målgruppen 1. – 3. Klasse er der blevet udarbejdet et nyt undervisningshæfte Skole som i gamle dage med tilhørende lærervejledning, opgaver, materialesamling og baggrundsartikel. Skoletjenesten Sjælland har givet støtte til udviklingen af dette materiale, og der er blevet sendt et gratis klassesæt ud til alle skoler i Sorø og Slagelse. Materialet knytter sig til undervisning på Flakkebjerg Forskole, hvor vi sammen med elever og lærere gennemfører en skoledag som for 100 år siden. Her prøver eleverne kræfter med datidens didaktiske metoder og børneliv på landet. Vi har forsøgsvis gennemført en række særlig tilrettelagte forløb på Flakkebjerg Forskole, der kombinerer Skole som i gamle dage med Leg i historien.

Denne kobling har været særlig velegnet til tværfaglige temauger, hvor 0.-3. klasse blandes og deltager sammen.

På sporet af Darwin

I anledningen af 200-året for Darwins fødsel har Kulturkørekorret sammen med Slagelse Naturskole udviklet undervisningsforløbet ”På sporet af Darwin” til folkeskolens ældste klasser. Undervisningstilbuddet består af to selvstændige forløb af 4 timers varighed i og omkring Slagelse.

I den første forløb, som foregår på Slagelse Museum, får eleverne udleveret en minicomputer, og gennem en rundtur på museet skal eleverne designe deres egen tegneserie om Darwin. På museet kan eleverne møde Darwin, deltage i den store evolutionsdebat fra midten af 1800 tallet og komme på jordomrejse på det store skib Beagle. I det andet forløb bliver eleverne udstyret med en GPS og skal prøve kræfter med Darwins banebrydende teorier mens de bevæger sig rundt i Bildsø skov.

[Elev fra Stillinge Skole laver tegneserier om Darwin. Foto © Sydvestsjællands Museum.]

Her skal de bygge en dna-streng, finde ”the missing link” og kæmpe for overlevelse på evolutionens præmisser. Der er tale om to selvstændige undervisningsforløb, som gennemføres af henholdsvis Kulturkørekorret og Slagelse Naturskolen. Begge forløb tager udgangspunkt i institutionernes forskellige faglige kerneydelser og er tilpasset skolernes daglige undervisning.

Kulturkørekorrets del af ”På sporet af Darwin” er efterfølgende blevet tilpasset, så det kan gennemføres som et selvstændigt undervisningsforløb både på museets forskellige afdelinger samt ude på skolerne, og det indgår som en del af skoletjenestens faste undervisningsforløb.

Som et led i arbejdet med at vedligeholde og udvikle de enkelte undervisningsforløb er der blevet udarbejdet omvisermapper med manuskripter, baggrundsmateriale, programmer m.m., der løbende bliver revideret og tilpasset på baggrund af elev- og lærerevalueringer samt undervisernes indhøstede erfaringer. Dette redskab har vist sig at være yderst relevant og vigtigt mht. at skabe bevidsthed om egen praksis og fastholdelse af viden.

Særarrangementer

Som supplement til de faste undervisningstilbud, der spænder bredt både mht. til kernefaglighed (arkæologi, historie, etnologi og naturvidenskab) og periode (oldtid – samtid), er der blevet gennemført en række særarrangementer for bestemte målgrupper. Her har det været muligt at uddybe et særligt tema, afprøve nye elementer til eksisterende tilbud samt at udvikle helt nye tiltag og samarbejdsflader, der efterfølgende kan indgå som en del af de samlede undervisningstilbud. Der er blandt andet gennemført følgende særarrangementer.

Vinterferieaktiviteter på Slagelse Museum

Her blev elementer fra Sans for kulturhistorie afprøvet på en lidt ældre målgruppe i indskolingsalderen. Den permanente udstillings gademiljø blev aktiveret og inddraget i undervisningen og det blev afprøvet hvorledes daginstitutioner og SFO'er i Slagelse var meget interesserede i at komme på det lokale museum i vinterferien.

Nordiske guder og marked på Vikingeborgen Trelleborg

En uge i maj blev der gennemført et program bestående af en række forskellige undervisningsforløb som blev afviklet samtidigt på Vikingeborgen Trelleborg. Der blev taget udgangspunkt i tilbuddene: Sans for kulturhistorie, Arkæologi i børnehøjde og Kampen om Vårbygårdøllet. Formålet var at afprøve forskellige formidlingsstrategier i samspil med de fysiske og autentiske rammer, der er til stede her.

Arrangementerne var med til at demonstrere, at der er et stort undervisningspotentiale på Vikingeborgen Trelleborg, som bedst kan aktiveres ved at udvikle og tilbyde en variation af undervisningsforløb til forskellige målgrupper og klassetrin. Muligheden for at lave særprogrammer, som skoler og daginstitutioner kan tilmelde sig, har betydet at langt flere elever og lærere har fået del i tilbuddene. Særprogrammer synes således at være et godt supplement til den åbne booking med faste undervisningstilbud.

Navnlig daginstitutioner og SFO har haft vist sig at være fleksible i deres planlægning, men også skoler har reageret positivt på muligheden for at tilmelde sig særarrangementer – også med forholdsvis kort frist. I forhold til vores undervisning på Trelleborg vil dette være en model, som vi vil forsøge arbejde videre med.

I løbet af sommerferien har skoletjenesten også deltaget i en række særarrangementer både i og udenfor museets forskellige afdelinger. Der har været udvalgte dage med nordiske guder på Trelleborg og vi har deltaget i Finurlig tirsdag i Korsør med en vikingedag for lokale daginstitutioner. Kulturkørekortet deltog også med en række formidlings- og undervisningsaktiviteter under dette års vikingemarked på Trelleborg i uge 29 samt ved Barda i Sorø.

I forbindelse med julen blev der også gennemført et særprogram ”Jul på Slagelse Museum” målrettet daginstitutioner og indskolingen. Dette arrangement var meget efterspurgt og fik mange nye brugere til at besøge Slagelse Museum.

Flakkebjerg Skolemuseum –

Afdelingen har udviklet et outreach-program (power-point-show) samt nogle erindringskasser, som specielt er målrettet til brugere på f. eks. plejecentre – borgere, der ikke har fysisk mulighed for at komme på museet.

Vikingeborgen Trelleborg

I 2009 har formidlingen på Trelleborg bl.a. omfattet undervisningstilbud og skolelejligheder til børn og unge, temaformidling i skoleferieperioderne, weekend-programmer med ekstern og intern formidling, rundvisninger, team-buildingsforløb, Skt. Hans aften arrangement, det store Trelleborg vikingemarked samt vintermarked. Trelleborgs formidling har hovedsagelig været afviklet af museumsformidler Randi Bay, studentermedhjælp/formidler Jonas Simon Christiansen og studentermedhjælp/formidler Thomas Priiskorn og med assistance fra Skjoldungerne og Hirten samt museumsmedarbejderne Jacob Bernholdt Rasmussen, Søren Bouet Smith og praktikanterne Susanne Kirk og Heidie Schjøtt Philipsen. Afdelingen har

tillige haft museumsformidlerne fra Kulturkørekortet med, hvis det har knebet med bemanningen.

Weekender og skoleferier

I skolernes ferier og på udvalgte dage har der været skiftende aktiviteter f.eks. bueskydning, våbendemonstration og kampopvisning, smedning og tinstøbning, tekstilhåndværk og bagning af fladbrød. I løbet af sæsonen har der desuden været sporadisk temaformidling og andre aktiviteter (se nedenfor).

Rundvisninger

Der har været afviklet rundvisninger over hele sæsonen både i weekender og på hverdage, ligesom hver skolelejr indledes med en rundvisning. Rundvisningerne har taget afsæt i gruppens alderssammensætning og forudsætninger, ligesom der har været afviklet rundvisninger på engelsk.

Individuelle formidlingsforløb og gør-det-selv arrangementer

I 2009 har der været afviklet et antal individuelle formidlingsforløb for grupper, hvor der typisk er bestilt en rundvisning, et langbål samt en-tre aktiviteter. I løbet af hele sæsonen er der desuden afviklet flere *gør-det-selv* arrangementer, der er et populært arrangement for større forsamlinger bl.a. foreninger så som spejdere og lignende, men også som forældre/klassearrangement. Arrangementet inkluderer foruden billetten tilkøb af et langbål med snobrødspinde og/eller grydesæt. Deltagerne medbringer selv dej, pølser m.m. og står desuden selv for underholdningen og arrangementet som helhed.

Teambuilding

I august 2009 arrangerede Trelleborg i et tæt og meget frugtbart samarbejde med *Elite Performance* et teambuilding-forløb for 38 personer, som dystede i forskellige discipliner over en hel dag. Arrangementet blev afviklet for Peugeot med samarbejdspartnere.

De 38 deltagere dystede i forskellige discipliner over en dag. Tre hold cirkulerede først imellem forskellige poster i Slagløse: I smedjen fik hvert hold et oplæg om hverdagsliv i Vikingetiden, hvorpå holdene skulle besvare spørgsmål til indholdet i en multiple choice test. Ved Hedebyhuset kunne holdene vælge imellem tre forskellige fysiske udfordringer: ringtrækning, fedtpind samt udfordre en Glimabryder, og ved Skolelejren kunne holdene erhverve point i legen ”Tyren er løs”. Næste udfordring blev afviklet ved åen, og her fik hvert hold udleveret materiale i form af rafter og reb, som de hurtigst mulig skulle konstruere en ”vippe” med. Vippen skulle herefter bruges til at transportere så mange holdkammerater som muligt over åen ...tørskoet!

Sidste udfordring ventede på selve ringborgen, hvor tre poster var opstillet:

Bueskydningsbane, lansekastebane og en bane, hvor man med træslæde skulle flytte en 150 kg tung sten på tid. Afslutningsvis blev Peugeot-medarbejderne bispist i langhuset med et solidt vikingemåltid tilberedt af Vasac i Café Trelleborg.

Kulturarvsdage

Kulturarvsstyrelsen har besluttet at lancere *Kulturarvsdage*, der hvert år sætter fokus på et særligt tema, der formidles landet over til både voksne og børn. Kulturarvsdage er Danmarks

bidrag til De europæiske Kulturarvsdage, der finder sted i 40 europæiske dage i den anden weekend af september hvert år.

I 2009 var temaet Verdensarv. I samarbejde med bl.a. landets museer var det hensigten, at give danskerne mulighed for at se nærmere på vores unikke verdensarv. Derudover blev der også sat fokus på de steder, der kandiderer til at komme på Verdensarvslisten – d.v.s. de steder, der nu er kommet på UNESCOs Tentativliste.

I forbindelse med Kulturarvsdagene dette år var der sat fokus på vikingegruppen Sindres Ætlinge og deres spændende håndværksdemonstrationer og andre aktiviteter (se nedenfor).

Levende formidling

På Vikingeborgen Trelleborg har den levende formidling bl.a. indeholdt:

April og maj: *Vikingerne fra Woutanes Hird* viste våbentræning og kampteknikker.

Pinse: *Bronzestøberen arbejder*, hvor det var muligt at se og høre om oldtidens spændende bronzestøbnings-teknik samt om fremstillingen af vikingetidens flotte bronzesmykker.

Vikingeborgen Trelleborg danner meget fine rammer for udførelse af eksperimental-arkæologiske forsøg, og igennem flere år er bl.a. Ken Ravn Hedegaard kommet til Trelleborg for at anskueliggøre for publikum svundne tiders håndværk og håndværksteknikker. I forbindelse med arrangementet demonstrerede han for publikum de gamle teknikker, der er baseret på støbning i gødningsmagrede lerforme. Metallet smeltes i små nærmest ægformede lerdigler og som brændsel benyttes kvalitets-trækul til at nå de krævede temperaturer på ca. tolvhundrede (1200) grader Celsius. Selve støbningen tager kun et par hektiske sekunder, og der er kun mulighed for et forsøg pr. form! Mislykkes støbningen må hele processen gøres om. Lerformen må langsomt bygges op over en fast model eller en voksfigur, hvorefter formen skal tørre i mindst fire dage, inden den kan bruges. Herefter brændes emnet i ca. fire timer.

I pinsen var der desuden fokus på *tekstil-håndværk*, hvor museets formidlere fortalte om og demonstrer vikingetidens tekstil-håndværk. Det var muligt at høre om plantefarvning, vævning på opstadvæv, slyngning og brikvævning, og det var også muligt selv at prøve nogle af vikingetidens spændende tekstil-håndværk eller at klæde sig ud som viking.

Juni: *Vikingerne fra Woutanes Hird* viste våbentræning og kampteknikker.

Skt. Hans aften, blev der traditionen tro afviklet Skt. Hans aften med underholdning, aktivitetstilbud, sang og bål. Årets båltaler var *Formand for Kulturudvalget i Slagelse Kommune Ingrid Dyhr Toft*. Omkring 200 besøgte Trelleborg på denne dejlige aften, hvor der efterhånden er tradition for, at mange af Trelleborgs naboer vælger at deltage.

Juni: *Vikingegruppen Non Nomen*, der demonstrerede våbenhåndtering, krigslist og vikingetidsdragter. I en kombination af våbendemonstration og kampoptrin blev publikum præsenteret for en bred vifte af hjelme, skjolde, sværd, økser, knive, buer, spyd m.v. fra vikingetiden. Våbnenes funktion og anvendelse blev demonstreret i små optrin. Selve kampen var bygget op som en blanding af skuespil, enkelte stunt og kampteknikker, som illustrerede, at der ikke altid var tale om ”fair-play”. Demonstrationen involverede tillige et lille ”modeshow”, hvor hver beklædningsdel blev præsenteret for publikum.

Juni: *Islændergruppen Randver*, hvor det var muligt at se opvisning med flotte islandske heste og høre om hesten i vikingetiden. De islandske heste er spændende i sammenhæng med Trelleborg, idet de stammer fra de heste, som vikingerne bragte med sig, da de bosatte sig på Island for over 1000 år siden. I denne hesterace har Norden sin egen, oprindelige fuldblod i form af de stærke, små tøltere. Den islandske hest er som ridehest utrolig robust, stærk og alsidig, og den har med lethed kunnet transporteret sig selv og en velvoksen rytter over lange afstande og igennem uvejsomt terræn. Foruden de tre grundgangarter, som alle hesteracer behersker - skridt, trav og galop - har de islandske heste anlæg for yderligere to gangarter - tølt og pas. Omkring 15-20 islandske hest deltog i opvisningen, og der blev demonstreret tølt i langsom og hurtig tempo, hurtig galop, forskellen på tølt og trav og flyvende pas. Der blev også vist øltølt, som er en disciplin, hvor det gælder om at ride tølt med et glas øl i hånden, uden at spille. Dette kan kun lade sig gøre på grund af den bløde og behagelig gangart, som tølt er. Man kunne desuden også se hestene gå side om side, komme fejende forbi i tølt og opleve den tydelige glæde der er mellem hestene og rytterne.

Juli: *Ildsmeden arbejder*, hvor smeden demonstrerede vikingetidens smedeteknikker og værktøj.

Trelleborgmarked. 11. - 19. juli: *Vikingemarked på Trelleborg*, hvor der deltog over 600 vikinger fra mere end 10 forskellige lande, blev besøgt af mere end 8.000 gæster.

Mange vikingefamilier har deltaget i Trelleborg-markedet hver sommer igennem mange år, og interessen for at leve, som vikingerne gjorde det, er stor. I år var en af familierne repræsenteret ved hele 4 generationer – så den nye generation og dermed kontinuiteten er sikret.

På vikingemarkedet kunne publikum besøge de mange boder med vikingehåndværk: smykker, våben, tekstiler, smedekunst, glas, træskærerarbejde og meget mere. I Slagløse blev man inviteret indenfor hos de arbejdende familier, Skjoldungerne og Hirten, og man kunne opleve ildsmeden arbejde i smedjen, og væve-familien demonstrere tekstilfremstilling. Desuden kunne publikum høre Søren Skjald fortælle om nogle af de gamle heltesagn bl.a. om Rolf Krage og selv prøve bueskydning på langbuebanen, krigstræning, fladbrødsbagning, tinstøbning og forskellige gamle vikingelege som f.eks. 'Pind i øje', 'Slå Munk', 'Midgårdsormen' eller 'Balders bål'. De gamle historiske lege blev brugt til at gøre vikingerne stærkere og mere smidige, så de kunne klare de hårde togter og det hårde arbejde i byerne og på gårdene.

I vikingemarkedets sidste weekend blev *Slaget om Trelleborg* afviklet. Flere end 200 "svært bevæbnede" vikinger deltog i slaget, hvor Kong Harald Blåtand og hans søn Svends Tveskæg kæmpede mod hinanden om magten til landet, og om magten til den danske trone. Krigerne var delt i to hære, og der blev kæmpet både lørdag og søndag. Harald og Svend mødtes med hver deres hær i en serie store planlagte slag, og udfaldet af slagene var ikke aftalt på forhånd! Vinderen af de fleste slag ville også vinde magten til riget. Slaget endte uafgjort og til alt held var der ingen alvorligt tilskadekomne.

Under hele vikingemarkedet havde Trelleborg et forbilledligt samarbejde med *Hjemmeværnets Sanitets-indsatsgruppe* og *Hjemmeværnets Politi* omkring trafikregulering og samaritertjeneste til stor glæde for museet og publikum. Samaritertjenesten tog sig meget pænt af både museet publikum og lappede de krigere sammen, som fik knubs og slag under kampene!

For Sydvestsjælland Museum har markedet været en af de årlige begivenheder, der trak "alle mand af huse". Med andre ord, det har været i markedsugen, at medarbejdere fra resten af museet har deltaget i opgaveløsningen. Som ved Barda, der foregår eksternt, er dette en lejlighed, der understreger fællesskabets berettigelse. Sammen kan et fælles personale løse større opgaver end det, de enkelte mindre afdelinger kan løfte.

Juli: *Historiefortælling*, hvor Trelleborgs skjald fortalte levende og farverigt om de gamle guder og helte og om krigslist, elskov, tapperhed, svig og død.

I August kunne Trelleborgs gæster bl.a. møde *Islændergruppen Ranver*, hvor det var igen muligt at se opvisning med flotte islandske heste og høre om hesten i vikingetiden. De så *Tekstil-håndværk*, hvor formidlerne demonstrerede slyngning, brikvævning og plantefarvning. Det var også muligt selv at prøve nogle af vikingetidens spændende tekstilhåndværk eller at klæd sig ud som viking. Endelig var der *Keramikdage*, hvor formidlerne fremstillede vikingernes keramik. Publikum kunne selv prøve at ælte ler efter gamle opskrifter og fremstille lerkar og lerperler.

September og Kulturarvsdage. *Sindres Ætlinge* flyttede ind i Slagløse og demonstrerede forskellige vikingehåndværk. Det var muligt at opleve vikingernes hverdag på nært hold med løbende aktiviteter i smedjen, våbendemonstration, madlavning i Hedebyhuset og meget mere.

Oktober og skolernes efterårsferie: I efterårsferien var der sat fokus på bronzestøbning, keramik-fremstilling og tekstil-håndværk med en bred vifte af aktiviteter for børn og voksne. Bronzestøberen arbejdede i smedjen og publikum kunne selv prøve at støbe et smykke eller den lille Trelleborgmaske i tin. Der var krigertræning og bueskydning, og publikum kunne lave vikingemad og bage fladbrød. Det var også muligt at fremstille smykker og keramik, arbejde med farver og tekstiler, høre historier om de nordiske guder, og grave fortiden frem af den sorte muld.

December og Vintermarked: For tredje år i træk blev publikum inviteret til gratis vintermarked på Trelleborg. I arrangementet deltog mere end 300 besøgende.

Markedet bød på et bredt udvalg af kunsthåndværk og unika, og ved et besøg i de mange salgsboder indenfor i museumsbygningen, var der mulighed for at se demonstration af spændende håndværksteknikker og at følge med i, hvordan de mange varer blev fremstillet. I boderne kunne man købe smykker, keramik, jernredskaber, skind og læder varer, forskelligt strik og filtede varer, håndsnittede lys, håndlavede børster og kurve, trævarer, voksllys og blokvoks m.m. Det var også muligt at købe madvarer som f.eks. vikingeøl, kaffe, brunkager, honning og andre søde sager og delikatesser fra lokalområdet.

I det store langhus var langilden tændt hele dagen og sørgede for lys og varme. Her kunne man se vikingerne demonstrere forskelligt håndværk, og det var også muligt selv at prøve forskellige aktiviteter. Der var historiefortælling omkring langilden og museets formidlere, Skjoldungerne og Hirten bød på dejlig varm grønkålssuppe. Det var også muligt, at køre med hestevogn til vikingerne i langhuset samt en tur ud på borgen. Vasac åbnede Café Trelleborg, hvor publikum kunne få noget varmt at styrke sig på.

Slagelse Museum

Følgende særarrangementer er blevet afholdt på Slagelse Museum:

Skolernes vinterferie: Børneaktiviteter alle dage

Byvandring til Slagelse Museum den 16/7

Historiske noveller trykt i "Det Gamle Trykkeri"

Årets kunstner Frank Thronborg blev afsløret den 12/9, hvor kunsttryk efterfølgende blev udført på "Det Gamle Trykkeri"

Sct. Michaels Nat åbent fra 18.30 til 23.45 med 854 besøgende

Allehelgens: "Nat på museet" med i alt 237 besøgende

Skolernes efterårsferie: Børneaktiviteter alle dage

Julemarked med 977 besøgende

Julebingo

Børnejuleklippedag

Kulturkørekorret har haft 3 dage med et Darwin-forløb og 9 dage med et juleforløb for børn.

Desuden har der været afholdt 15 guidede rundvisninger for forskellige grupper.

Skælskør Bymuseum

På Skælskør Bymuseum er der blevet gennemført nedenstående særarrangementer:

Rundvisning for Skælskør Rotary klub

Temadage arrangeret for klasser fra Lille Egede Friskole

Byvandring med rundvisning på museet arrangeret for specialklasse fra Eggeslevmagle skole

Rundvisning på museet for Skælskør og Tissø roklubber

Sorø Museum

Følgende særarrangementer er blevet afholdt på Sorø Museum:

Februar: Kyndelmisse med aftenåbent hvor lokale kunstnere udstillede keramik, glas og tekstilkunsthåndværk.

I skolernes vinterferie med daglige børneaktiviteter kunne børnene lave deres egne træsværd eller male deres eget lille maleri. Maleaktiviteterne knyttede an til den aktuelle udstilling, "Sorø, et sofastykke".

April: I forbindelse med åbningen af mindre permanent udstilling om Ludvig Holberg blev der afholdt foredrag om den lokale baron og hans betydning for området.

Maj: Danmarks befrielse blev markeret med Genstandsbingo, hvor deltagerne fik en lidt utraditionel præsentation af genstande fra 2. Verdenskrig. Museet bød efterfølgende på erstatningskaffe og sparekage. Dette indebar bl.a. en nyudvikling af genstandsformidling via

bingo. Der blev spillet bingo, hvor de udvalgte numre udløste en historie om et givent tema. Historierne blev fortalt på baggrund af genstande.

Juni: Sorø Amatørteater spillede Holbergs ”Den stundesløse” i museets gård, der danner den perfekte ramme eller kulisse for teateroptræden.

Juli: I samarbejde med Sorø Sportsråd var årets tilbud i skolernes sommerferie: ”Lav dit eget herbarium”. Børnene lærte at presse deres egne planter, og de lavede deres eget flotte album. Havestuen på Sorø Museum udgør hér den perfekte ramme, med haven lige uden for døren og den flotte plancheudstilling om Bursers herbarium som inspiration.

August: Lions i Sorø indrettede restaurant i museets gård. Det er en årlig tilbagevendende begivenhed, der giver mange ekstra besøgende på museet.

September: Foredrag om Voldstedet Hovgaard ved Tystrup Sø. Vi oplevede at måtte afvise de sidst ankomne gæster grundet pladsmangel. Et meget populært foredrag, der viser den levende interesse for de lokale arkæologiske historier.

Høstbal med harmonikaspil og sang. Gæsterne deltog i forskellige konkurrencer, der alle relaterede sig til æblehøsten. De bandt høstkællinger i museets gård om formiddagen og var til høstbal med historier, fællessang og musik om eftermiddagen.

Barda i Sorø begynder med en indskrivning af de mange deltagere. Det foregår i museets gård og i havestuen. Mange gæster fra hele landet besøger os ved denne lejlighed. Vi åbner museet ekstraordinært på denne dag.

Oktober: Skolernes efterårsferie. Som optakt til Alle helgens aften kom børnene på museet og lavede deres egne amuletter, som kunne beskytte mod trolde og sygdomme.

Sidste på måneden var der aften med uhygge på museet. Rundt i hele huset gik mørkkledte ”personer” rundt og gav gæsterne et lille gys. Hele museet var mørkelagt, så det var kun de medbragte lommelygter, der gav lys. Der var stillet eller hængt hekse, der blev aktiveret ved bevægelser, op. Så uhyggen var enorm.

November: Vi valgte atter at have aftenåbent samme aften, som byens juletræ blev tændt på Torvet. Det er blevet en fast tradition - også for flere borgere, som lige skal omkring museet på denne aften. I anledning af særudstillingen ”Tak for kaffe” bød vi vores gæster på en kop frisklavet kaffe.

December: Museumsforeningen var værter til en gang julegløgg den tredje søndag i Advent. Det gav mange besøgende, som samtidig benyttede lejligheden til at nyde det julepyntede museum.

På hverdage i december indbød vi til aktiviteter for de lokale SFO'er og børnehaver. Det medførte at huset summede af liv, næsten fra morgenstunden. Børnehavebørnene får højtlesning og en snak om de nisser, der bor på museets loft. Flere børn mener at have set nissen eller mærket ham røre ved sig. SFO'erne lærte om julens kulturhistorie gennem et genstandsbingo, som var særligt tilrettelagt for denne målgruppe.

Det var et stort øjeblik, da en af de lokale børnehaver begyndte at vise museets leder rundt og fortælle om stenalderen. De var så interesserede og skråsikre på deres viden. De havde nemlig alle sammen Kulturkørekort, og fungerede nu som herlige ambassadører for museet og den lokale kulturhistorie.

5.4 Undervisning

Program for Kulturkørekort 2009

2009 blev et år med stor aktivitet både med hensyn til at gennemføre de faste undervisningstilbud på museets forskellige afdelinger og ude på skoler og daginstitutioner samt hvad angår afholdelse af særarrangementer. Der blev gennemført i alt 354 arrangementer og Kulturkørekortet har været i kontakt med over 6000 børn, elever, lærer og pædagoger i løbet af året. Der er også blevet udviklet nye undervisningsforløb og materialer ligesom Kulturkørekortet har gennemført et lærerkursus omkring Skole som i gamle dage.

De fleste forløb er blevet gennemført hele året, det er kun de to forløb ”Arkæologi i børnehøjde” og ”Kampen om Vårbygårdøllet” der har været begrænset til perioden 1. april – oktober, idet en del af aktiviteterne foregår udendørs. Det har været vigtigt at udbrede et bredt kendskab til alle eksisterende og nye undervisningsforløb i løbet af skoletjenestens første år. Dette har stillet store krav til formidlerne om fleksibilitet og faglig brede, idet alle har skullet varetage samtlige undervisningsforløb. Her har alle formidlere udvist et utrolig stort engagement, og der er kommet mange positive tilbagemeldinger fra brugerne af undervisningstilbuddene.

Af faste undervisningsforløb som er blevet gennemført i løbet af året er:

”Sans for Kulturhistorie – leg i historien” (målgruppe: Daginstitutioner, førskolegruppe – indskoling)

”Arkæologi i børnehøjde” (målgruppe: 3.- 4. klasse)

”Kampen om Vårbygårdøllet” (målgruppe: 5. – 6. klasse)

”Klosterliv og middelalder” (målgruppe: 7. – 9. Klasse). Her er der tale om en digital undervisningsressource, som lærer og elever selv aktiverer i forbindelse med undervisningen. Vi planlægger at udvikle et egentlig undervisningsforløb samt et lærerintroduktionskursus til dette materiale.

Af nye forløb som er blevet udviklet og gennemført i løbet af året er:

”Sans for Kulturhistorie – Jorden rundt” (målgruppe: Daginstitutioner, førskolegruppe – indskoling).

”Sans for Kulturhistorie – Nordiske guder” (målgruppe: Daginstitutioner, førskolegruppe – indskoling).

”Sans for Kulturhistorie – Fra sten til stål” (målgruppe: Daginstitutioner, førskolegruppe – indskoling).

”Skole som i gamle dage” (målgruppe: 1. – 3. klasse)

”På sporet af Darwin” (målgruppe: 7. – 9. klasse).

Af særarrangementer har skoletjenesten bl.a. gennemført:

Vinterferieaktiviteter på Slagelse Museum (målgruppe: daginstitutioner, SFO), uge 7, 2009.

Nordiske guder på Trelleborg (målgruppe: daginstitutioner, SFO og indskoling), uge 22, 2009.

Formidlings- og undervisningsaktiviteter aktiviteter under Vikingemarkedet på Trelleborg, uge 29, 2009.

Formidlings- og undervisningsaktiviteter aktiviteter under Barda i Sorø, 1. september 2009.

Formidlings- og undervisningsaktiviteter aktiviteter under efterårsferien på Trelleborg, uge 42, 2009.

Lærerkursus om Skole som i gamle dage, 22. oktober 2009.

Jul på Slagelse Museum, uge 47 og ekstra dage i december 2009.

Vikingeborgen Trelleborg

Undervisningen af børn og unge har i år omfattet skolelejre, individuelle undervisningsforløb samt undervisning af børn og unge med særlige behov. Kulturkørekorret har stået for undervisning af børn og unge fra Sorø og Slagelse kommuners kommunale skoler og daginstitutioner, og formidlingen på Trelleborg har afviklet alle de øvrige forløb.

Undervisnings-tilbuddene henvender sig primært til folkeskoler, privatskoler og daginstitutioner, men også til skoler og institutioner for børn, unge samt voksne med særlige behov har benyttet sig af disse tilbud.

Undervisningen tilpasses den enkelte gruppes udvikling og alderstrin. De aktiviteter der tilbydes, tilpasses holdets størrelse, kønsfordeling og alder. I forløb for børn og unge med særlige behov reguleres den pædagogisk praksis.

Skolelejrforløbet består typisk af rundvisning på borgen og i udstillingen. Herefter bliver børnene iført vikingetøj og gennemgår forskellige undervisnings- og aktivitetsforløb, der bl.a. kan omfatte madlavning, krigertræning, smedning, bueskydning, læderarbejde, spydkast, planteindsamling, garnfarvning, tinstøbning, rune-ristning vikingeleger m.m. Aktiviteterne og undervisningen foregår i den rekonstruerede vikingelandsby Slagløse samt i langhuset.

5.5 Publikationer

Andersen, Anne-Mette Marchen: *Fra skur til slot i: Åmosen – et kulturhistorisk skatkammer* Fra Nordvestsjælland 2008. Nordvestsjælland 2009

Andersen, Anne-Mette Marchen: *Børnehaven på Bodal i: Åmosen – et kulturhistorisk skatkammer* Fra Nordvestsjælland 2008. Nordvestsjælland 2009

Andersen, Anne-Mette Marchen: *Gir' vand i tørv en god pris? i: Åmosen – et kulturhistorisk skatkammer* Fra Nordvestsjælland 2008. Nordvestsjælland 2009

Christensen, K., m.fl.: *"Trelleborgskjoldet"* i: SKALK nr. 5, 2009.

Arkæologisk afdelings medarbejdere har i 2009 afsluttet to videnskabelige fremlæggelser af undersøgelser fra jernalderen. Lea Meistrup Larsens artikel om jernalderbopladsen ved Lysehøj er fagfællebedømt og udkommer i næst kommende nummer af "Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie". Lehne Meilund Christensens artikel om gravpladsen fra yngre romers jernalder ved Kærup (Ringsted) er indleveret til fagfællebedømmelse og forventes at udkommet i samme tidsskrift i 2010 eller 2011.

I forlængelse af projektet ”Sjællands Jernalder” har arkæologisk afdelings medarbejdere produceret tre indlæg til det planlagte katalog. De er ligeledes indleveret til redaktion og fagfællebedømmelse.

Hjemmeside

Museets hjemmeside bliver bestyret fra Aabne samlinger i Næstved. Det er en god ordning for museet, som samtlige museer i det tidligere Storstrøms Amt deltager i. Siden bliver så god, som de bidrag medarbejderne kommer med. Det er en stadig opgave at føre oplysninger á jour.

5.6 PR-virksomhed

Det er vigtigt at få profileret museet så mange steder som muligt, såvel i turistbrochurer som i kataloger og fagtidsskrifter. På grund af misforholdet mellem annoncepriser og museets økonomiske formåen er formidlingen i stort omfang foregået via pressen, både som pressemeddelelser og som indslag på TV og i radio.

Museets afdelinger har i høj grad den lokale presses bevågenhed. Den lokale TV kanal, 24 Sjællandske, udviser interesse for museet og dets virke, og kanalen har bragt flere indslag herfra i løbet af året.

Regionalradioen i Næstved udviser samme positive interesse for museets mangesidede virke.

Det betyder meget for museet at få adgang til dette vindue ud i verden. Ofte får vi positive tilbagemeldinger, når der har været indslag i radio eller på TV.

Vikingeborgen Trelleborg får meget gratis reklame for museets arrangementer. Specielt under markedet var der en god og bred dækning fra alle medier.

I Sydvestsjælland Museum er vi meget opmærksomme på at få skrevet gode og let tilgængelige pressemeddelelser for alle arrangementer. Der har f.eks. været god presseomtale i forbindelse med diverse inspektørers foredragsvirksomhed i årets løb.

5.7. Anden formidlingsvirksomhed

Der er blevet afholdt en række oplæg eller fælles foredrag af museets ansatte:

Houg, Karina Bruun; Cordtz, Sara Maria, Helms, Nikolaj Lindegaard, Philipsen, Heidie Schiødt & Lundberg, Rune: Oplæg og *præsentation af Kulturkørekortet* ved div. skoleledermøder, institutionsledermøder samt på skoler og daginstitutioner i Sorø og Slagelse kommuner.

Enkelte oplæg eller foredrag

Andersen, Anne-Mette Marchen: *Tørvegravning i Åmosen* Høng Bibliotek den 19. februar

Andersen, Anne-Mette Marchen: *Præsentation af GPS ture i Åmosen* RUC den 5. marts

Andersen, Anne-Mette Marchen: *Tørvegravning i Åmosen* Jorløse Forsamlingshus, Hvidebæk lokalhistoriske arkiv den 20. oktober

Andersen, Anne-Mette Marchen: *Tørvegravning i Åmosen* Lokalhistorisk arkiv i Stenlille den 20. november

Cordtz, Sara Maria: *Karriereprofil fra Moderne kultur* Københavns Universitet den 20. maj på karrierecafe på baggrund af ansættelse i kulturkørekortet

Christensen, Kirsten: *Trelleborg - en af kongens borge* Slagelse Museumsforening den 5. marts

Christensen, Kirsten: *Fællestræk for de 3 købstæder i Slagelse kommune* Korsør Rådhus, Plan og Erhverv, Turisme den 11. marts

Christensen, Lehne M: *Damerne fra Kærup* Ringsted Museum den 26. april

Høier, Henrik: *Voldstedet Hovgaard ved Tystrup Sø* Sorø Museum den 30. september

Larsen, Anne-Christine: *The Viking Unst Project: excavations at the multi period Norse site Belmont.* Shetland Museum and Archives den 16. juli. NB – manuskript oplæst af Chris Dyer, assistant archaeologist of Shetland Amenity Trust

Larsen, Anne-Christine: *Vikingetiden og Trelleborg.* Halsskov Kirke den 15. oktober

Larsen, Anne-Christine: *Arkæologiske undersøgelser på den norrøne bebyggelse Belmont på Unst, Shetland Gl.* Sorø Amts Arkæologiforening og Sorø Museumsforening den 2. december

Lundberg, Rune: *Kulturkørekort – Outreach i Sydvestsjælland.* Oplæg ved tværkommunalt seminar den 2. oktober i Taastrup Kulturcenter om hvorledes kulturinstitutioners og skolers ”Outreach” kan styrke unges kulturelle kompetencer og identitet

Lundberg, Rune: *Kulturkørekort – historie til alle tider.* Oplæg ved møde for naturfagskoordinatorerne på Sjælland, den 6. oktober i Sorø

Lundberg, Rune: *Præsentation af kulturkørekortet og e-museumsprojektet ”Klosterliv og middelalder”* ved Uddannelses Forum, den 3. november, arrangeret af UNI – C

Madsen, Henrik; Andersen, Mette & **Lundberg, Rune:** *Etablering af en platform for undervisning i samarbejde mellem kommune, skole og museum.* Oplæg ved konferencen ”Kulturarv for alle - Samarbejde mellem museerne og undervisningssektoren” arrangeret af Kulturarvsstyrelsen, den 30. november

Matzon, Ea Stevns: *Bag kulisserne på museet* Røde Kors hjemmet i Sorø den 28. maj

Matzon, Ea Stevns: *Vestsjælland Brikker til en mosaik - Et billedcauseri om folk, byer og landskaber i Vestsjælland gennem tiderne* Antvorskovhallen i Slagelse Dansk Byplansmøde den 2. oktober

Matzon, Ea Stevns: *Gamle bygninger og forretninger i Sorø* Røde Kors hjemmet i Sorø den 10. december

Matzon, Ea Stevns: *Begrundelse for 3. pladsen i novellekonkurrence* oplæg på Slagelse Bibliotek den 3. september

Matzon, Ea Stevns: *Status på Sorø Museum* Sognegården i Sorø Oplæg ved den årlige generalforsamling i Sorø Museumsforening

Pedersen, Morten: *Antvorskov Kloster i Google SketchUp og præsentation i GoogleEarth* Arkæologisk GIS-Forum, Sorø den 28. maj

Sørensen, Hugo Hvid: *Sjællands Jernalder – SVM, status og strategi* Symposium om Sjællands Jernalder Københavns Universitet den 7. oktober

Rundvisninger og ture

Ved siden af en efterhånden omfattende foredragsvirksomhed tilbyder museet ture med kulturhistorisk sigte.

Andersen, Anne-Mette Marchen: *Bustur i Åmosen* Uubberup Højskole sommerkursus den 26. august.

Høier, Henrik: *Dysser i Vester Broby Skov* Cykeltur den 2. maj.

Høier, Henrik: *Rundtur ved Hammersvold, Hovgaard og "Vinstrupgaard* Borup Riis venner den 10. oktober

Sørensen, Hugo Hvid: *Tystrup Sø og Susåen - kulturlandskabet og – historien.* Populært foredrag/ turoplæg i forbindelse med firmaarrangement. 20. juni.

Sørensen, Hugo Hvid: *Skovene i Slagelse kommune - et kulturhistorisk perspektiv* Bustur til Kobæk Sø den 6. september med Natursamråd, Slagelse kommune.

Øvrige tiltag

På **Slagelse Museum** har vi i 2009 øget aktiviteterne for børn markant.

I skolernes vinter- og efterårsferier har der på alle hverdage været forskellige aktiviteter, hvor børnene selv har kunnet lave ting til at tage med hjem. Vi har haft "Nat på museet" og børnejuleklippedag. Vi har haft juleudstilling, julemarked og julebingo. "Jagten på svaret"

har hele året været en meget populær aktivitet for børnene i håndværkergaden. Hele dette forløb skal resultere i oprettelsen af en museumsbørneklub i 2010.

Hele perioden juni til august, hvor sommerens særudstilling på **Sorø Museum** ”Darwins labyrint” stod, var der daglige tilbud til de mange besøgende familier. Der var aktiviteter inde i selve udstillingen, hvor selve labyrinten nok var det største hit. Og der var samtidig opgaveark, der førte gæsterne rundt i hele udstillingen. Det er blevet et fast indslag til særudstillingerne, at der bliver fremstillet opgaveark som et tilbud til de besøgende børnefamilier.

Havehistorisk Forening for Sorø og Omegn, der passer museets have, afholdt to foredrag i museets regi. Bibelens planter samt Lægeplanternes Kulturhistorie. Vi er glade for at knytte de frivillige sammen med museet ved at tilbyde rammerne for bl.a. foredrag.

5.8 Kiosk og cafeteriaktivitet

Den hidtidige praksis på de enkelte afdelinger er fortsat. Det bliver prioriteret, at museets butikker har et varesortiment, der svarer til den enkelte afdelings profil og særpræg.

På Vikingeborgen Trelleborg har Vasac, som noget nyt i 2009, drevet *Café Trelleborg* på hverdage i ydersæsonen og alle dage i sommermånederne (bortset fra mandage, hvor museet er lukket). Det har været en stor succes til glæde for museets publikum, der i mange år har efterspurgt caféfaciliteter. Vi er meget glade for samarbejdet og håber, at ordningen kan fortsætte fremover.

6 Bygninger og udendørsarealer

Sydvestsjælland Museum er et museum, der ikke ejer de bygninger, som museumsdriften foregår i. Af historiske årsager er det et forskelligartet billede, der tegner sig. Således bliver bygningerne ved Trelleborg, Skolemuseet og Slagelse Museum ejet af Slagelse kommune. Bygningen i Skælskør ejes af en fond, bygningen i Sorø ejes af Museumsforeningen og Bagerimuseet ejes af Skovsgaarden. Der er indgået lejekontrakter for de fleste afdelinger.

Der resterer stadig at få udarbejdet en lejekontrakt for Trelleborg. Det var et stort ønske, at dette bliver bragt i orden i løbet af 2009. Desværre er dette ikke lykkedes endnu, men vi forsøger igen i 2010.

6.1 Vedligeholdelse og ombygning

Slagelse Museum.

I den gamle kulkælder er gammelt byggeaffald m.v. blevet fjernet, og der er opsat en affugter. Der opsat nye lysarmaturer og kontakterne til pumperne er blevet fornyet.

En del af det ydre murværk er blevet fuget.

En varmtvandsbeholder er blevet fornyet, og en ny sikringsgruppe er etableret ved caféen.

Bagerimuseet

Der er blevet foretaget mindre reparationer på bygningerne

Sorø Museum

I 2009 fik vi indrettet et handicaptoilet, med støtte fra Tilgængelighedspuljen, sammen med de resterende byggemidler fra baghuset.

På facaden mod Storgade er træværket blevet tjæret og/ eller malet og den ene sokkel er blevet renoveret.

Trelleborg

I forbindelse med indretningen af cafeen, Café Trelleborg, som Vasac har drevet gennem sæsonen til stor glæde for museets publikum, blev der foretaget en renovering af cafeområdet med bl.a. ombygning af væg samt reparation af flisegulvet i køkkenregionen.

Der er foretaget en forbedring af det elektriske system på Trelleborg med installationer, der giver en større energibesparelse.

I Slagløse er der, foruden den almindelig vedligeholdelse af de rekonstruerede huse, der er beliggende på arealet bag ved museumsbygningen, foretaget en del nye forbedringer af husene. Det drejer sig bl.a. om tjæring, kalfatring og kalkning af flere af husene. I Hedebyhuset er der desuden lagt nyt trægulv. Arbejdet med indretning af de enkelte huse pågår stadigt, således at publikum kan få en så god en oplevelse som muligt under deres besøg.

Smedjen blev igen udsat for hærværk, men blev hurtigt bygget op igen og taget i brug til stor glæde for publikum, når det var muligt at bemane den.

6.2 Udendørsarealerne

Haveforeningen for Sorø og Omegn har passet den historiske have, Joakim Bursers Apotekerhave. Haven har udelukkende planter, som er at finde i Joakim Bursers bevarede herbarium, som samtidig er kendte apotekerplanter.

Flakkebjerg Skolemuseums have passes af en frivillig medarbejder. Træer, buske og blomster står – eller reetableres som oprindelig, ligesom urtehaven hvert år fremstår som i gamle dage.

Udendørsarealet i ”Kulturstrædet” i Slagelse er blevet asfalteret.

Græsklipningen på Trelleborg er foretaget løbende udenfor borgen af Elo Petersen fra Vasac samt et par gange indenfor borgen af et firma med særligt udstyr, der egner sig til klipning af de skrånende volde. Desuden har Torben Nielsens få igennem hele sæsonen holdt græsset nede indenfor selve borgområdet.

6.3 Restaurering

I forbindelse med indretning af handicaptoilet, er der udført noget restaureringsarbejde på Sorø Museum. Rummet foran toilettet samt et lille rum under trappen er ligeledes sat i stand, da de sammen med toiletet udgør en helhed. Der er lagt varme i gulvet, et tidligere blændet vindue er blevet afdækket, og vægge og lofter er restaureret.

7 Inventar og materiel

7.1 Udstillingsinventar

Der er blevet indkøbt 3 digitale billedrammer og et fjernsyn

7.2. Transportmidler

Sydvestsjællands Museum ejer en bil, som i princippet tilhører fællesskabet, men som i det forløbne år fortrinsvis er anvendt af arkæologisk afdeling i graveperioder samt til omfattende flytninger af genstande, samlinger og udstyr.

8 Museets personale

8.1 Planlagte generelle ændringer

Grundet nedgang i den arkæologiske aktivitet blev der udsendt sindede skrivelser til tre ansatte i arkæologisk afdeling.

På grund af den økonomiske situation i øvrigt besluttede bestyrelsen for Sydvestsjællands Museum at skære den aktive formidling på Vikingeborgen Trelleborg væk fra 2010. Det medførte at den faste formidler blev opsagt med udgangen af 2010. Samtidig blev forvalteren afskediget og tilbudt deltidsansættelse samme sted, og stillingen som museumsvært blev ændret til en sæsonstilling.

Øvrige personaleoplysninger – Se Bilaget

9 Økonomi

Den samlede omsætning i 2009 følger af museets årsregnskab. Årsregnskabet følger *Bekendtgørelse om regnskab og revision for statsanerkendte museer*. Da der har været stillet spørgsmål til museets praksis på området følger nedenfor dele af § 2. i denne bekendtgørelse.

§ 2. Regnskabet skal give et retvisende billede af museets aktiver og passiver, økonomiske stilling samt resultat.

Stk. 2. Regnskabet skal omfatte hele museets virksomhed og skal følge kalenderåret. Tilskud modtaget i henhold til §§ 14 a, 15, 15 a, 16, stk. 1, og § 16 a, stk. 1, i museumsloven skal regnskabsføres brutto og være specificeret.

Stk. 3. Kulturarvsstyrelsen fastsætter nærmere retningslinjer for regnskabets udfærdigelse.

Stk. 4. Ved opstilling af regnskabet skal anvendes den specifikation, der fremgår af vedlagte bilag. Årsregnskabet skal indeholde:

- 1) Årsberetning.
- 2) Revisionspåtegning.
- 3) Resultatopgørelse. Indeværende års budget samt sammenligningstal for det foregående år.
- 4) Balancen skal indeholde en opgørelse over omsætnings- og anlægsaktiver samt kort- og langfristet gæld, herunder en opgørelse af egenkapitalen.

Stk. 5. Der stilles endvidere følgende krav til årsregnskabet:

- 1) Tilskud fra kommuner, offentlige virksomheder og fonde m.fl. skal være specificeret.
- 2) Eventuelle afskrivninger skal være specificeret, og afskrivningsmetoderne skal være oplyst.
- 3) Finansiering af underskud eller anvendelse af overskud skal oplyses.
- 4) Eventuel momsregistrering skal oplyses.
- 5) Regnskabet skal være godkendt og underskrevet af museets samlede bestyrelse og ledelsen.

Museets økonomi har i 2009 været afhængig af tilskud fra de to kommuner i samvirket og fra staten suppleret med tilskud fra fonde til museets omfattende virksomhed.

Museets basale driftsøkonomi har været trængt over længere tid. Det medførte, at der blev taget kontakt til de to samdriftskommuner i april 2009. Museets bestyrelsesformand skrev på baggrund af en henvendelse fra Sorø kommune til begge samdriftskommuner og redegjorde for den økonomiske situation. Redegørelsen blev fulgt op af ønsker til budget 2010 og overslagsårene.

Da kommunerne ikke har været i stand til at imødekomme museets ønsker, men har bibeholdt det eksisterende tilskudsniveau, medførte det, at en enig bestyrelse i budget 2010 vedtog at skære den aktive formidling på Vikingeborgen Trelleborg og ændre i personalets ansættelsesvilkår, som beskrevet ovenfor. Samtidig blev der skåret på en række andre poster på budgettet f.eks. kurser til de frivillige og bestyrelses repræsentationsudgifter.

Bilag

Adresser, arbejdsgrundlag og formål

Adresser og tlf. nr.:

Museets ledelse samt arkæologisk afdelings adresse:
Sydvestsjællands Museum (SVM)
Storgade 17,
4180 Sorø
Tlf. 57 83 40 63. Fax. 57 82 07 40
E-mail: kontor@vestmuseum.dk

Arkæologisk afdeling: hhs@vestmuseum.dk

Flakkebjerg Skolemuseum
Gimlingevej 2,
4200 Slagelse
Tlf. 58 19 40 77
E-mail: skolemuseum@vestmuseum.dk og
viko3@os.dk

Kulturkørekort – Skoletjenesten Sydvestsjællands Museum
Dr. Kaarsbergsvej 5, 2.
4180 Sorø
Tlf. 57 83 49 72 / 57 83 40 63
kultkort@vestmuseum.dk

Skovsgaards Bagerimuseum
Fladholtvej 6, Esholte,
4200 Slagelse
Tlf. 57 84 94 14
E-mail: bagerimuseum@vestmuseum.dk

Skælskør Bymuseum
Algade 2,
4230 Skælskør
Tlf. 58 19 20 75
E-mail: skaelskoer@vestmuseum.dk

Slagelse Museum
Bredegade 11,
4200 Slagelse
Tlf. 58 52 83 27
E-mail: slagelse@vestmuseum.dk

Sorø Museum
Storgade 17,
4180 Sorø
Tlf. 57 83 40 63. Fax. 57 82 07 40
E-mail: esm@vestmuseum.dk

Vikingeborgen Trelleborg
Trelleborg Allé 4,
Hejninge,
4200 Slagelse
Tlf. 58 54 95 06. Fax. 58 54 95 16
E-mail: trelleborg@vestmuseum.dk

Museets historie og afdelingernes virke

Sydvestsjællands Museum blev oprettet i slutningen af 2001 gennem en samdriftsaftale mellem kommunerne: Fuglebjerg, Hashøj, Skælskør, Slagelse, Stenlille og Sorø.

Sydvestsjællands Museum blev oprettet som et samvirke mellem det statsanerkendte Sorø Amts Museum (nu Sorø Museum), Museet ved Trelleborg (nu Vikingeborgen Trelleborg), Slagelse Museum, Skælskør Museum og Flakkebjerg Skolemuseum. Senere i 2003 blev Skovsgaard Bagerimuseum optaget i museumsfællesskabet. Museerne fungerer udadtil som ét museum i formel henseende, mens den enkelte afdelings integritet søges bevaret i det omfang, det ikke går ud over det overordnede faglige og økonomiske ansvar.

I september 2002 fik Sydvestsjællands Museum overdraget det arkæologiske ansvar i sit virkeområde gennem ansættelse af en faguddannet arkæolog.

I oktober 2008 fik museet en ny formidlings- og undervisningsafdeling, Kulturkørekort – Skoletjenesten Sydvestsjællands Museum. Afdelingen er blevet oprettet i samarbejde mellem Sorø og Slagelse Kommuner samt Skoletjenesten Sjælland og Kulturarvsstyrelsen.

Sorø Museum huser dels Sydvestsjællands Museums administration og ledelse, arkæologisk afdeling, afdeling for nyere tid og registreringsenheden. Samtidig er afdelingen lokalhistorisk museum for købstaden Sorø og dens nærmeste omgivelser. Samlingen rummer genstande, der viser den lokale udvikling fra oldtid til nutid. Afdelingen har en museumshave, der viser planter fra apoteker og botaniker Joachim Bursers herbarium.

Det overordnede mål for denne afdeling er at skabe forbindelse mellem Danmarkshistorien og den lokale kulturhistorie og formidle denne forbindelse i den permanente udstilling og i særudstillinger samt gennem forskellige tilbud om aktiviteter i løbet af året. Der bliver samtidig lagt stor vægt på en differentieret formidling, således at der er tilbud til alle aldre og til alle sanser.

Arkæologisk afdeling har på vegne af Kulturarvsstyrelsen det arkæologiske ansvar i de to samdriftskommuner samt i Ringsted kommune. Museet skal ifølge Museumsloven rådgive offentlige og private bygherrer forud for anlægsarbejder. Vi vurderer, om arkæologiske levn bliver truet gennem arbejdet. Museet skal tillige udtale sig om kulturarven i forbindelse med udarbejdelse af kommunernes planmateriale. Museets rådgivning og udgravninger sikrer, at

den arkæologiske kulturarv bliver bevaret og dokumenteret for borgerne i dag og for eftertiden. Museet har jf. museumsloven pligt til at indsamle, forske og formidle også indenfor det arkæologiske område.

Afdelingen for nyere tid sætter gennem undersøgelser, forskning og formidling fokus på egnens historie fra renæssancen og til den nyeste historie. Det sker gennem historisk dokumentation og etnologiske undersøgelser. Afdelingen rådgiver på vegne af Kulturarvsstyrelsen de to kommuner om bevaring af bygninger, kulturmiljøer og kulturlandskaber. Denne rådgivning foregår i forbindelse med plansager samt bygge- og nedrivningstilladelser. Afdelingen har ansvar for tilsyn med og udpegning af gravminder på kirkegårde i de to kommuner. Der er mere end 60 kirkegårde i dette område, hvor bl.a. Hvideslægten har stået stærkt med mange kirkebyggerier ved stormandssæderne.

Afdelingen for nyere tid har ansvaret for indsamlings- og dokumentationsenheden, som samler ind under ansvar overfor Kulturarvsstyrelsens bestemmelser.

Vikingeborgen Trelleborg er den anden af museets afdelinger med fastansat personale. Det overordnede formål for afdelingen er at forske i og formidle den sidste tid af den danske vikingetid med særligt fokus på ringborgenes historie. Trelleborg rummer et nationalt monument og en udstilling. Der er primært fokus på den levende formidling, som retter sig mod besøgende fra ind- og udland, fra skoler samt andre institutioner.

Flakkebjerg Skolemuseum (Skolemuseet) ligger i en gammel forskole, som stort set blev drevet af en enkelt lærerinde – Fru Nielsen – i hele skolens funktionstid. Samlingen rummer et komplet interiør med skolestue og lærerindens bolig. I skolestuen findes pulte, kateder, kakkellovn, brændekasse, anskuelighedsbilleder, landkort m.v. – alt fra skolens start i 1904. Boligen rummer møbler, skilderier, bøger, nips, tøj og meget andet, som alt sammen har tilhørt den sidste lærerinde (1915-1962). På afdelingen findes tillige en samling/udstilling af skolehistoriske genstande fra andre skoler i nærområdet.

Afdelingen drives primært af frivillig arbejdskraft. Det overordnede formål er at bevare selve forskolen og det omliggende gård- og havemiljø i dets oprindelige udseende. Samtidig tilbyder afdelingen en autentisk ramme til museets afvikling af Kulturkørekort ”I skole som i gamle dage”, hvor skoleeleverne møder forskolelæreren og gennemfører en skoledag med Ole Bole ABC, regnestykker på små tavler og terping af salmevers.

Skolemuseet er unikt, idet det rummer Danmarks eneste eksisterende forskole med al udstyret intakt og med den samme beliggenhed, som da skolen blev bygget og indrettet.

Skovsgårds Bagerimuseum (Bagerimuseet) har til huse i det gamle landbageri på Skovsgården. Afdelingen fungerer som arbejdende bageri, hvor grupper kan blive introduceret til sider af dette erhvervs historie. Afdelingen rummer desuden en permanent udstilling om bagerfaget, hvor der bliver lagt særligt fokus på historien omkring Skovsgårdens bageri og landbageriet som institution.

Afdelingen drives primært af frivillig arbejdskraft. Det overordnede formål for afdelingen er at bevare det gamle bageri samt at dokumentere det lokale bageris udvikling fra landbager til industri.

Slagelse Museum for handel, håndværk og industri rummer samtidig ”Det gamle Trykkeri”. Afdelingen drives primært af frivillig arbejdskraft. Det overordnede formål for afdelingen er at indsamle, registrere og bevare genstande med tilknytning til handel, håndværk og industri

samt ting af historisk værdi for Slagelse. Samtidig er det et mål at formidle oplysninger om genstande og deres anvendelse ved at etablere permanente udstillinger og særudstillinger. På ”Det gamle Trykkeri” har vi Danmarks eneste tilbud om levendegørelse af de gamle grafiske arbejdsprocesser på de mange ”antikverede” maskiner, som er købt ind til formålet. Maskinerne betjenes af en gruppe frivillige repræsentanter fra den tidligere grafiske branche.

Skælskør Bymuseum drives udelukkende af frivillig arbejdskraft. Det overordnede formål for afdelingen er at fortælle og bevare Skælskør og omegns historie gennem århundreder, så fremtidige borgere kan kende deres bys historie. Der bliver lagt særlig vægt på at vise Skælskør som en gammel søfarts- og fiskeriby med modeller og genstande i udstillingen.

Afdelingen rummer en stor samling af tekstiler, værktøj og legetøj. Herudover en stor samling med mål og vægt, som er et forskningstema, denne afdeling har skrevet ind i museets arbejdsplan.

I Skælskør findes tillige en udstilling i latinskolen ved kirken samt vejerboden på havnen.

Kulturkørekort – Skoletjenesten Sydvestsjælland Museum blev oprettet som en afdeling ved museet pr. 1. oktober 2008. Afdelingen består af tre fuldtidsansatte undervisere og en afdelingsleder. Etableringen af den nye undervisningsenhed er kommet i stand gennem et samarbejde mellem Sydvestsjællands Museum, Sorø og Slagelse Kommuner, Skoletjenesten på Sjælland samt Kulturministeriet. Der er indgået aftale om finansiering af afdelingen i en foreløbig treårig periode fra 1. januar 2009.

Formålet med skoletjenesten er at bygge bro mellem museets kerneydelser og undervisningssektoren. Alle undervisningstilbud tager udgangspunkt i undervisningskonceptet ”Kulturkørekort – historie til alle tider”, der er en del af Sydvestsjællands Museums strategi for forskningsbaseret formidling, som er formuleret i museets fireårsplan. Det indgår samtidig som en del af museets regionale speciale *Undervisning og uddannelsessteder*. Kulturkørekortet er udviklet med midler fra blandt andet Kulturministeriet i perioden 2006 – 2008 og er efterfølgende blevet eksternt evalueret.

Undervisningen er målrettet skolernes arbejde med Fælles Mål samt daginstitutionernes arbejde med de pædagogiske læreplaner. Der er udviklet undervisningsforløb og materialer, som dækker alle klassetrin i folkeskolen og førskolegruppen.

Undervisningen foregår på museets forskellige afdelinger samt på skoler og daginstitutioner i Sorø og Slagelse Kommuner. Målet er, at der årligt skal gennemføres ca. 300 arrangementer og udvikles 1-2 nye undervisningsforløb eller kurser for lærere og pædagoger, som en del af deres kompetenceudvikling.

Kategori og ejerforhold

Museet er et statsanerkendt, kulturhistorisk museum med arkæologisk kompetence.

Museet er en selvejende institution og udgør et museumssamarbejde, der omfatter kommunerne Slagelse og Sorø. Den arkæologiske virksomhed omfatter tillige Ringsted kommune.

Museets ansvars- og virkeområde

Museet har defineret følgende arbejdsområder indenfor sit geografiske virkeområde:

1. Nyere tids kulturhistorie

2. Vikingetid
3. Arkæologi

I den vedtagne 4 års plan (2006 – 2009) er der formuleret en række fokusområder, som vil være styrende for museets undersøgelses-, forsknings- og formidlingsaktivitet. Det drejer sig dels om nogle overordnede tematiske afgrænsninger i forhold til nabomuseerne i regionen, dels nogle empirisk og geografisk definerede arbejdsområder af særlig kulturhistorisk betydning for regionen. Hvor det har været relevant, er der indledt samarbejde med andre statsanerkendte museer og specialmuseer i og udenfor regionen omkring de forskellige arbejdsområder, hvilket vil være med til at styrke indsatsen på de enkelte områder.

Fokusområder:

Undervisning og uddannelsessteder som er det regionale speciale, der har været aftalt i det regionale museumsråd i Vestsjællands Amt.

Købstæderne og deres oplands historie og forskelle med særligt fokus på:

- Søfart og fiskeri
- Handel, håndværk og industri (fra håndværk til industri)
- Transport og overfart

Emner, der ligger indenfor købstædernes særlige identitet, vil løbende blive taget op i planperioden.

Vikingetidens kulturhistorie med udgangspunkt i Trelleborg.

Det er Sydvestsjælland Museums vision at gøre Trelleborg til det bedste og mest fagligt velfunderede forsknings- og formidlingscenter for vikingetidsstudier i Danmark, samtidig med at den bevarer sammenhængen med museets overordnede vision. Det er en vision, som endnu ikke er tiltrådt af museets bestyrelse, men som blev udviklet da visionen for projekt Slagløse blev formuleret.

Indenfor arkæologi er vægten blevet lagt på specialer, hvor museet ønsker at styrke sin særlige kompetence nemlig:

- Borge og Voldsteder
- 1700 tallets agerbrug
- Åmosen
- Jernalderens bebyggelser og erhvervsforhold

De tre første områder i et samarbejde med relevante nabomuseer samt i et fællesskab med historie og etnologi.

Museets formål

Museet skal ifølge sine vedtægter gennem indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling inden for sit ansvarsområde virke for sikringen af lokalområdets kulturarv, og belyse tilstande og forandringer i lokalområdets kulturhistorie.

Museets indsamling koncentrerer sig primært om komplettering og ájourføring af genstandsgrupper i relation til afdelingernes ansvars- og virkeområder samt specialer.

Organisation, administration og personale

Bestyrelse

Bestyrelsen er sammensat med 3 repræsentanter fra hver af de to kommuner, Slagelse og Sorø.

Formanden, næstformanden samt et menigt medlem af bestyrelsen udgør forretningsudvalget.

Medlemmer af bestyrelsen i 2009 har været:

Henning V. Fischer (formand og forretningsudvalg), Sorø Kommune

Lis Bager Christensen (næstformand og forretningsudvalg), Slagelse Kommune

Ebbe Ahlgren (forretningsudvalg), Slagelse Kommune

Finn Schou Larsen, Slagelse Kommune

Ib Hahn Andersen, Sorø Kommune

Anita Skjoldager Eskildsen, Sorø Kommune

Med udgangen af 2009 trådte denne bestyrelse tilbage og nye medlemmer, der alle er politisk udpegede tiltræder i 2010.

Vedtægter

Sydvestsjælland Museum har én fælles vedtægt. På sit sidste møde i 2009 vedtog bestyrelsen for Sydvestsjælland Museum nogle få ændringer, således at *Hjemkommune* blev erstattet med *hovedtilskudsyder* efter ønske fra Kulturarvsstyrelsen.

De enkelte museumsforeninger har udarbejdet egne vedtægter, hvori det er sikret, at de ikke kolliderer med Sydvestsjælland Museums vedtægter.

Administrative regler

Der er udarbejdet en forretningsorden for museet, som indeholder de administrative regler. Forretningsorden blev udarbejdet i museets første år på baggrund af den første samdriftsaftale og i tæt dialog med Kommunernes Revision.

Foreninger

Af historiske årsager hører der til hver af museets afdelinger mindst én forening, der optræder som støtteforening i større eller mindre grad. I de fire afdelinger, hvor al museumsdrift primært foregår med frivillig arbejdskraft, udpeger foreningen et medlem til museets ledergruppe. I de afdelinger af museet, der foretager indsamling, udpeges tillige mindst et medlem til museets fælles indsamlings- og registreringsgruppe.

Medlemskab af foreninger og organisationer

BYFO

Etnologisk Forum

Fagpolitisk Netværk for Nyere tid i ODM

ICOM – Danmark. International Council of Museums, Denmark

Lille Anes venner

MID - Museumsformidlere i Danmark

Museumsrådet i Kulturregion Midt- og Vestsjælland

Museumstjenesten

ODM - Organisationen af Danske Museer

Skandinavisk Museumsforbund

Selskabet for Skole- og Uddannelseshistorie

Samarbejdspartnere i 2009

Børnehuset Nord, Slagelse

Danmarks Pædagogiske Universitet

Gammel Sorø Amts Arkæologiske Forening

Gerlev Legepark

Historic Scotland

Historiens Hus, Ringsted Museum og Arkiv

Holbæk Museum

Jesper Ildsmed

Kalundborg Museum

Kongens Borge, Moesgaard Museum

Korsør By- og Overfartsmuseum

Kulturarvsstyrelsen

Kultur og fritidsforvaltningerne i Sorø og Slagelse Kommuner

Kurt Petersen, dr. tech., Skælskør

Københavns Universitet, Saxo Instituttet

Nationalmuseet

Pedersborg Skole, Sorø

”Projektet” i Slagelse Kommune ved Carsten og Inge Marie

Ragna (Islandske heste / opvisning)

Shetland Amenity Trust

Skov og Naturstyrelsen

Skælskør Lokalarkiv

Slagelse Bibliotek

Slagelse Kommune

Slagelse Naturskole

Slagelse Turistbureau

Slagelse Lokalhistoriske Arkiv
Slaglosia
Sorø Bibliotek
Sorø Kirke
Sorø Kommune
Sorø Lokalarkiv
Sorø Sportsråd
Sorø Turist- og Erhvervskontor
Steen Jensen, Sorø
Stiftelsen Sorø Akademi
Søndermarksskolen, Slagelse
University of Aberdeen
Urmager Niels Jensen
Vasac, Slagelse
Vestsjællands Kunstmuseum
Woutanes Hird - Trelleborg vikingernes kampgruppe

Forsikringer

Samvirket har én fælles museumsforsikring, som trådte i kraft med indgangen af 2004.

Personale

Fast Personale ultimo 2009

Andersen, Anne-Mette Marchen; museumsinspektør, Sydvestsjælland Museum
Andersen, Flemming Andkjær; forvalter, Sorø Museum
Bay, Randi; Pædagogisk formidler, Trelleborg (fratrådt dec. 2009))
Berg, Maria Løvgreen; studentermedhjælp, arkæologi (fratrådt dec. 2009)
Christensen, Gerly; rengøring, Vikingeborgen Trelleborg
Christensen, Kirsten; museumsinspektør, arkæologi
Cordtz, Sara Maria; formidler, Kulturkørekort
Grummesgaard-Nielsen, Stig; forvalter, Trelleborg
Hansen, Helle; rengøring, Sorø Museum
Helms, Nikolaj; formidler, Kulturkørekort
Hildebrand, Tina; museumsvært, Trelleborg
Houg, Karina; formidler, Kulturkørekort
Hvid, Klaus; studentermedhjælp, arkæologi
Høier, Henrik; museumsinspektør, arkæologi (fratrådt dec. 2009)
Jacobsen, Pernille; museumsassistent og registrator, Sydvestsjælland Museum
Jannerup, Birgit; museumsvært, Slagelse Museum
Jensen, Annelisa; kustode Sorø Museum

Larsen, Anne-Christine; museumsinspektør, afdelingsleder Trelleborg
Lundberg, Rune Ottogreen; afdelingsleder, Kulturkøre kort
Matzon, Ea Stevns; museumsdirektør, Sydvestsjællands Museum
Meistrup-Larsen, Lea; museumsinspektør, arkæologi
Mogensen, Mona; bogholder og sekretær, Sydvestsjællands Museum
Petersen, Peter Morten; assistent, arkæologi (fratrådt dec. 2009)
Rasmussen, Camilla; assistent, registrator Sydvestsjællands Museum
Sørensen, Hugo Hvid; museumsinspektør, leder arkæologisk afdeling og museets souschef

Timelønsansættelser

Christiansen, Jonas Simon; studentermedhjælp/formidler, Trelleborg
Elm, Eva; kustode Trelleborg
Falkner, Gitte; kustode Trelleborg
Islin, Jane; kustode Sorø Museum
Jørgensen, Arne; kustode Sorø Museum og Trelleborg
Petersen; Elo; VASAC, udehold, Trelleborg
Priiskorn, Thomas; studentermedhjælp/formidler, Trelleborg

Projektansatte i løbet af 2008

Christensen, Lehne Meilund; mag. art. arkæologi

Praktikophold og jobprøvningsforløb på Vikingeborgen Trelleborg

Kirk, Susanne, museumsmedarbejder
Petersen, Jørgen, museumsmedarbejder
Philipsen, Heidie Schjøtt; museumsassistent
Rasmussen, Jacob Bernholdt; museumsmedarbejder
Smith, Søren Bouet; museumsmedarbejder

Andet personale og frivillige

Vikingeborgen Trelleborg har i løbet af året haft en ansat fra Vasac i Slagelse til opgaver på udeholdet. Det drejer sig om klipning af græsarealerne udenfor borgområdet fra sæsonens begyndelse til dens afslutning i efteråret.

Vasac har endvidere sørget for en del af rengøringen på Slagelse Museum og på Trelleborg. De står for de store gulvoverflader samt toiletter.

Fire af museets afdelinger drives primært af frivillig, ulønnet arbejdskraft, som udgør en betydningsfuld kerne i hele museet. I de fire afdelinger udpeger den lokale museumsforening et medlem til museets ledergruppe. I 2009 var det:

- Flakkebjerg Skolemuseum, ved Christen Nicolaisen
- Skovsgaards Bagerimuseum, ved Jørgen Hermannsen

- Skælskør Bymuseum, ved Erik Damm Andersen
- Slagelse Museum, ved Thorkil Jacobsen

De mange frivillige på samtlige afdelinger kan ikke nævnes her, dog skal fremhæves de tre, der sammen med ledere på enkelte afdelinger sørger for, at Sydvestsjælland Museum efterhånden kan drives professionelt i forhold til bogføring og regnskab, nemlig: Inge-Lise Brodin kasserer på Slagelse Museum, Flemming Sørensen, kasserer på Skælskør Bymuseum samt Arne Larsen, kasserer på Flakkebjerg Skolemuseum. På Skovsgårds Bagerimuseum er det museumsleder Jørgen Hermannsen, der også tager sig af opgaven som kasserer.

På registreringsområdet fik museet god støtte fra frivillige i Skælskør, på Slagelse Museum og i Sorø. Her skal nævnes Inge-Lise og Lasse fra Slagelse, Helle fra Skælskør samt Merete og Helen i Sorø.

Deltagelse i eksterne råd og bestyrelser

Andersen, Anne-Mette Marchen

Medlem af hovedfølgegruppen til Fodsporet, natursti på tidligere jernbane mellem Slagelse-Skælskør og Næstved

Larsen, Anne-Christine

Koordinator for faglige møde, Forhistorisk Arkæologi, ODM

Medlem af Formidlingsnetværk, ODM

Medlem af Forskningsnetværk, ODM

Medlem af Kulturarvsgruppen, Slagelse

Medlem af The Advisory Board for the Viking Unst Project

Lønnet medlem af censorkorpset for forhistorisk arkæologi, Københavns Universitet

Lønnet medlem af censorkorpset for forhistorisk arkæologi, Aarhus Universitet

Lønnet medlem af censorkorpset for marinarkæologi, Syddansk Universitet

Lundberg, Rune Ottogreen

Medlem af Skoletjenesten Sjællands forretningsudvalg

Medlem af Skoletjenestens kulturhistoriske faggruppe

Medlem af nyere tids netværk, ODM

Lønnet medlem af censorkorps for almen og europæisk etnologi, Københavns Universitet

Lønnet medlem af censorkorps ved center for kulturstudier, Syddansk Universitet

Matzon, Ea Stevns

Formand i bestyrelsen for Lone og Ejler Kjær Larsens Fond

Medlem af Erhvervskontaktudvalget i Sorø Kommune

Medlem af Museumsrådet i Kulturregion Midt- og Vestsjælland

Medlem af bestyrelsen for Bevaringscenter Næstved

Medlem af bestyrelsen for Fællesmagasin i Vestsjælland, udpeget af det regionale museumsråd i Vestsjællands Amt

Medlem af repræsentantskabet for TV2Øst, udpeget af det regionale museumsråd i Vestsjællands Amt (udtrådt ultimo 2009)

Medlem af Kulturarvsstyrelsens Faglige Råd for Nyere Tids Kulturhistorie

Medlem af nyere tids netværk

Medlem af samlingsnetværkets etikgruppe

Medlem af Havepuljen, Kulturarvsstyrelsen

Mogensen, Mona

Medlem af administrativt netværk, ODM

Sørensen, Hugo Hvid

Medlem af bestyrelsen for Musernes Udgravningsdata (MUD, www.udgravningsdata.dk)

Medlem af Natursamråd Slagelse kommune

Medlem af Følgegruppe til ”Kongens Borge” – projekt under Dronning Margrethe II’s Arkæologiske Fond

Medlem af følgegruppe til Kulturarvsstyrelsens projekt ”4F”

Medlem af Styregruppen for Åbne Samlinger

Efteruddannelse og deltagelse i møder

Det er af stor betydning, at museets personale kan efteruddanne sig og deltage i faglige møder af forskellig karakter for på den måde at danne sig et relevant fagligt netværk i museumsverdenen.

Følgende har deltaget i kurser, møder m.v.:

I januar deltog alle medarbejdere i SVM i et Førstehjælps kursus gennemført af Red Liv på Sorø Museum

Andersen, Anne-Mette Marchen

Åmosekonference på RUC med interessantgrupper til Naturpark Åmosenprojekt (bidrag)

Møder i tursimenetværk, Slagelse

Møder med hovedfølgegruppen, Fodsporet. Næstved

Møde med ODM’s samlingsnetværk. Randers

Faglig eskursion til Sagomuseet, Ljungby.Sverige

Andersen, Flemming Andkjær

Kursus for museumsforvaltere, ODM

Faglig eskursion til Sagomuseet, Ljungby.Sverige

Cordtz, Sara Maria

ODM's formidlingsmøde

Enkelte temadage i Skoletjenesten på Sjælland

Konference på RUC: Museernes kommunikation i den digitale kultur.

Sjællands Jernalder

Nationalmuseets konference for museer og øvrige ABM institutioner, tema: Digitalisering og digital formidling

Konference for 2. Fase af e-museum

Påbegyndt Museumsunderviseruddannelse A (MUU)

Bay, Randi

ODM's formidlingsmøde

Formidlerseminar (Kongskilde Friluftsgård og Fugledegaard)

Bruun Houg, Karina

ODM's formidlingsmøde

Enkelte temadage i Skoletjenesten på Sjælland

Symposium, Sjællands Jernalder

Christensen, Kirsten

Symposium, Sjællands jernalder

Sjællands Middelalder, GIS-forum

Skriv bedre, faglig skrivning ODM

Høier, Henrik

Symposium, Sjællands jernalder

Skriv bedre, faglig skrivning ODM

Jacobsen, Pernille

Faglig eskursion til Sagomuseet, Ljungby.Sverige

Møder i Regins erfa-gruppe

Kursus i Illustrator, Grafisk Højskole

Jensen, Annalise

Medarbejderdag på Kalundborg Museum for regionens museumsansatte

Larsen, Anne-Christine

ODM's formidlingsmøde

Symposium, Sjællands Jernalder med deltagelse som paneldeltager

Lindegaard Helms, Nikolaj

ODM's formidlingsmøde

ODM sikkerhedskursus

Enkelte temadage i Skoletjenesten på Sjælland

Konference på RUC: Museernes kommunikation i den digitale kultur.

Sjællands Jernalder

Nationalmuseets konference for museer og øvrige ABM institutioner, tema: Digitalisering og digital formidling

Konference for 2. Fase af e-museum

Lundberg, Rune

Møder i forretningsudvalget for Skoletjenesten Sjælland

Møder i Skoletjenestens kulturhistoriske faggruppe samt temadage

Førstehjælpskursus gennemført af Red Liv,

KUAS årsmøde

ODM's formidlingsmøde

Konference på RUC, Museernes kommunikation i den digitale kultur.

Sjællands Jernalder,

Konference for 2. Fase af e-museum,

Matzon, Ea Stevns

Medarbejderdag på Kalundborg Museum for regionens museumsansatte

ODM's formidlingsmøde

Kulturarvsstyrelsens årsmøde

Fagligt råd for nyere tids kulturhistorie

Symposium, Sjællands jernalder

Konference for 2. Fase af e-museum

Møde med ODM's samlingsnetværk. Randers

Meistrup-Larsen, Lea

Leisure Management, ODM

Symposium, Sjællands jernalder

Møder i arkæologisk udvalg for museerne på Sydhavsøerne, Sydsjælland m.v.

Arkæologisk GIS-konference

Møder netværksgrupperne

Mogensen, Mona

Personalejura. 2 dages kursus i ODM

Medarbejderdag på Kalundborg Museum for regionens museumsansatte

Nicolaisen, Christen

Besøgt skolemuseum i Småland, Rasmus Svendsens skole i Faxe og Prins Carls skolemuseum, St. Torøje

Pedersen, Morten

Symposium, Sjællands jernalder

Philipsen, Heidie S.

Sjællands Jernalder

Enkelte temadage i Skoletjenesten på Sjælland

Sørensen, Hugo Hvid

Symposium, Sjællands jernalder

Kongens Borge, arbejdsgruppe.

Møder i arkæologisk udvalg for museerne på Sydhavsøerne, Sydsjælland m.v.

Arkæologisk GIS-konference, Sorø (Arrangør)

Styregruppe for Åbne Samlinger

Natursamråd, Slagelse kommune

Kulturarvsstyrelsens Arkæologiske Faglige Råd

Museernes Udgravningsdata (bestyrelsesarbejde m.v.)

Førstehjælpskursus 1 dg.

Arkæologiske undersøgelser i 2009

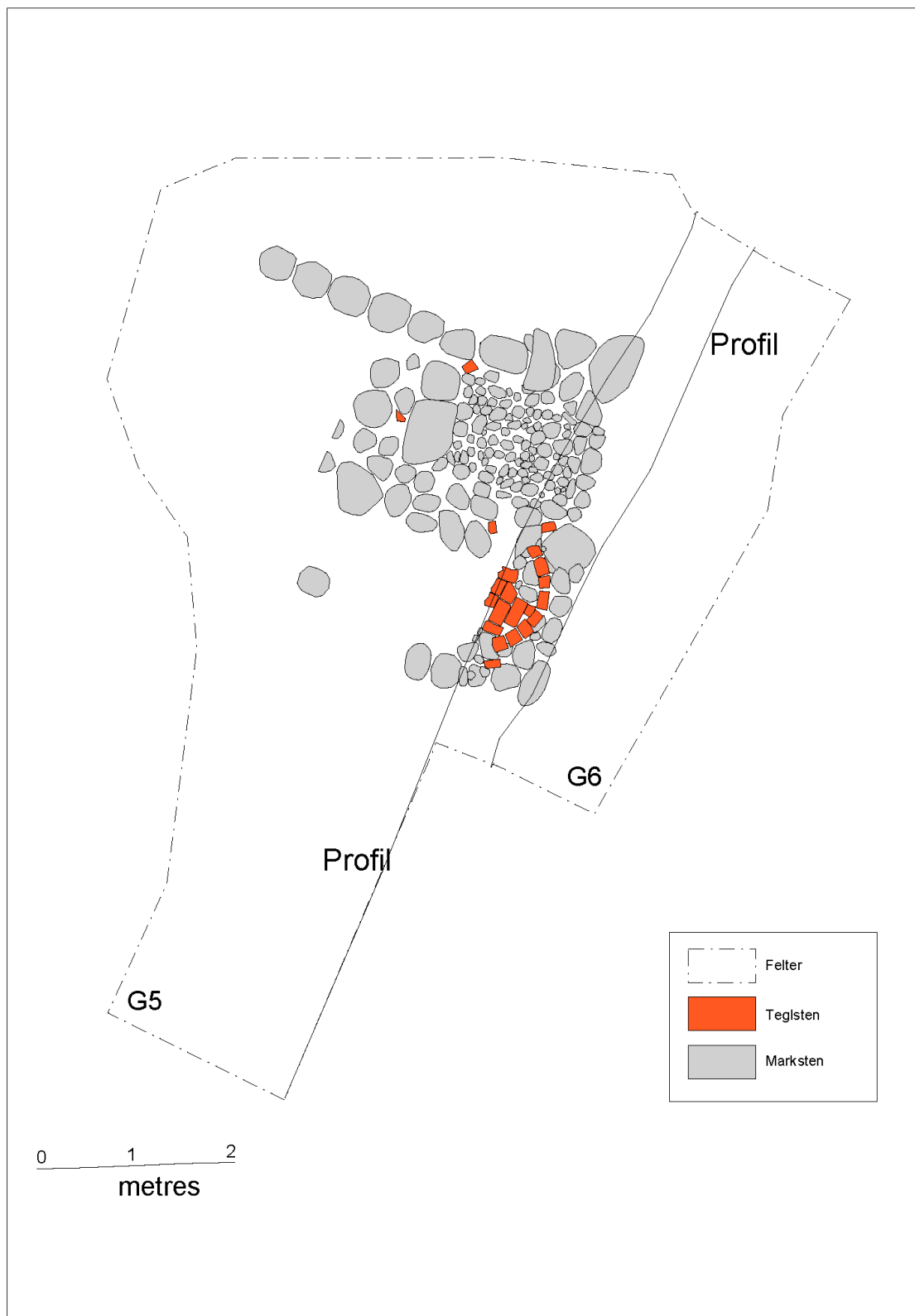
Museets arkæologiske undersøgelser er publiceret med rapporter på museets hjemmeside og vil også være at finde på Kulturarvsstyrelsens kort og database Fund og Fortidsminder.

Desuden kan beliggenheden af alle vores undersøgelser ses ved hjælp af Google Earth, hvis de relevante dokumenter hentes fra museets hjemmeside (Se Arkæologi->Rapporter).

SVM 01043-3, Storgade 9. Sogn: Sorø sg. Lokalitetsnummer: 040111-17.

Fundtype(r): Ovn, bygning. **Datering(er):** Nyere tid, efter 1600.

Resultater: Udgravning af ovn med stenbrolagt fyrrum og ovnrum med rest af munkestenskappe. Ovnen har ligget i bygning opført efter 1600, som der kun var bevaret enkelte syldsten efter. Under ovnen et tykt planeringslag med byggemateriale (vingetegl, munkesten) i.

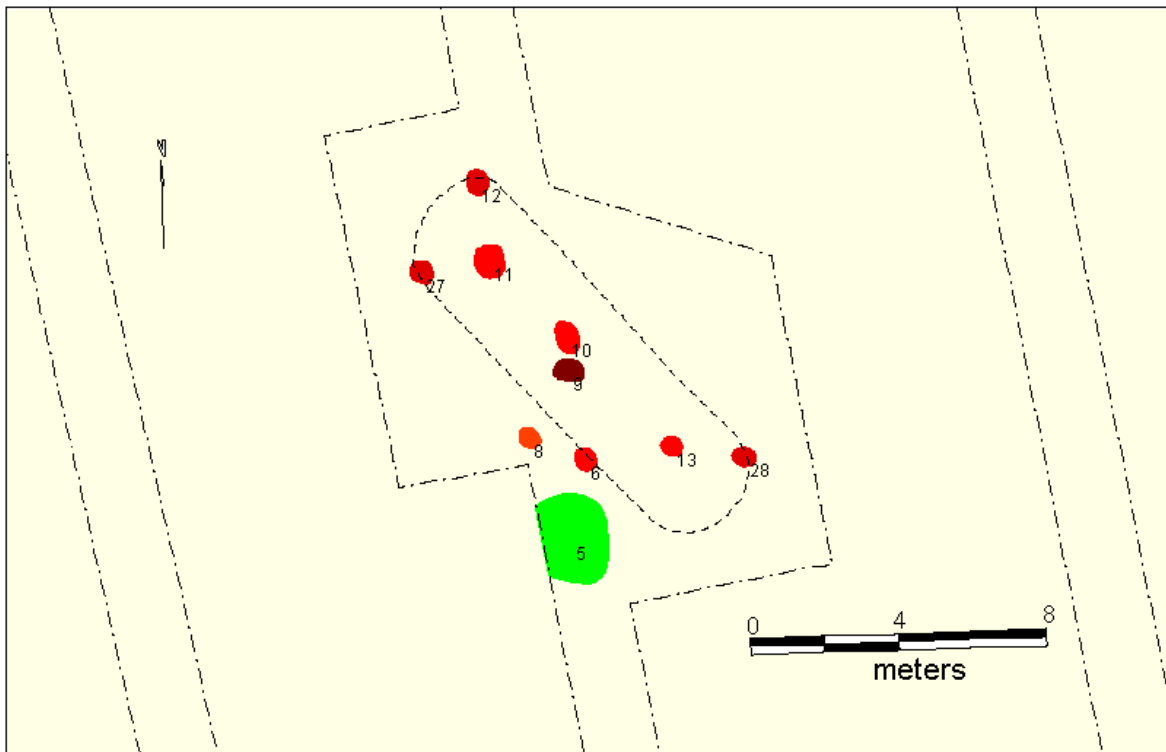

Storgade 9 (Kunstmuseets gård). Tegning af det undersøgte areal med resterne af ovn eller gruekedel af tegl samt store sildsten til en ældre sidebygning og småsten fra en fordybet del med brolægning.

SVM 01247-1, Agersø NV1. Sogn: Agersø sg. Lokalitetsnummer: 040401-25.

Fundtype(r): Hustomt; kogegruber; affaldsgruber; løsfund. **Datering(er):** Yngre stenalder; Middelalder; Nyere tid

Resultater: Ved forundersøgelse af et ca. 12.500 m² stort areal forud for byggemodning blev der fundet et neolitisk hus og enkelte affaldsgruber, der formentlig stammer fra samme periode. Umiddelbart syd for huset blev der fundet en større stenfyldt grube med dyrekogler og et enkelt glaseret skår fra middelalderen. Sydligt i arealet sås flere store gruber med store mængder af dyrekogler. Disse kogler stammer fra den sydfør liggende gård, hvor husdyrbesætningen blev slået ned i forbindelse med en større mund- og klovsygeepidemi i 1930'erne.

Agersø NV1. Stolpehuller fra et hus (røde) samt en større nedgravning (grøn) fra bondestenalderen.

SVM 01258-2, Vemmelev V1. Undersøgelse.

Sogn: Tårnborgh sg. Lokalitetsnummer: 040319-197.

Fundtype(r): Boplads. **Datering(er):** Jernalder og lidt Neolitikum.

Resultater: Større arkæologisk undersøgelse af tre interesseområder ved Vemmelev forud for udstykning til industribyggeri.

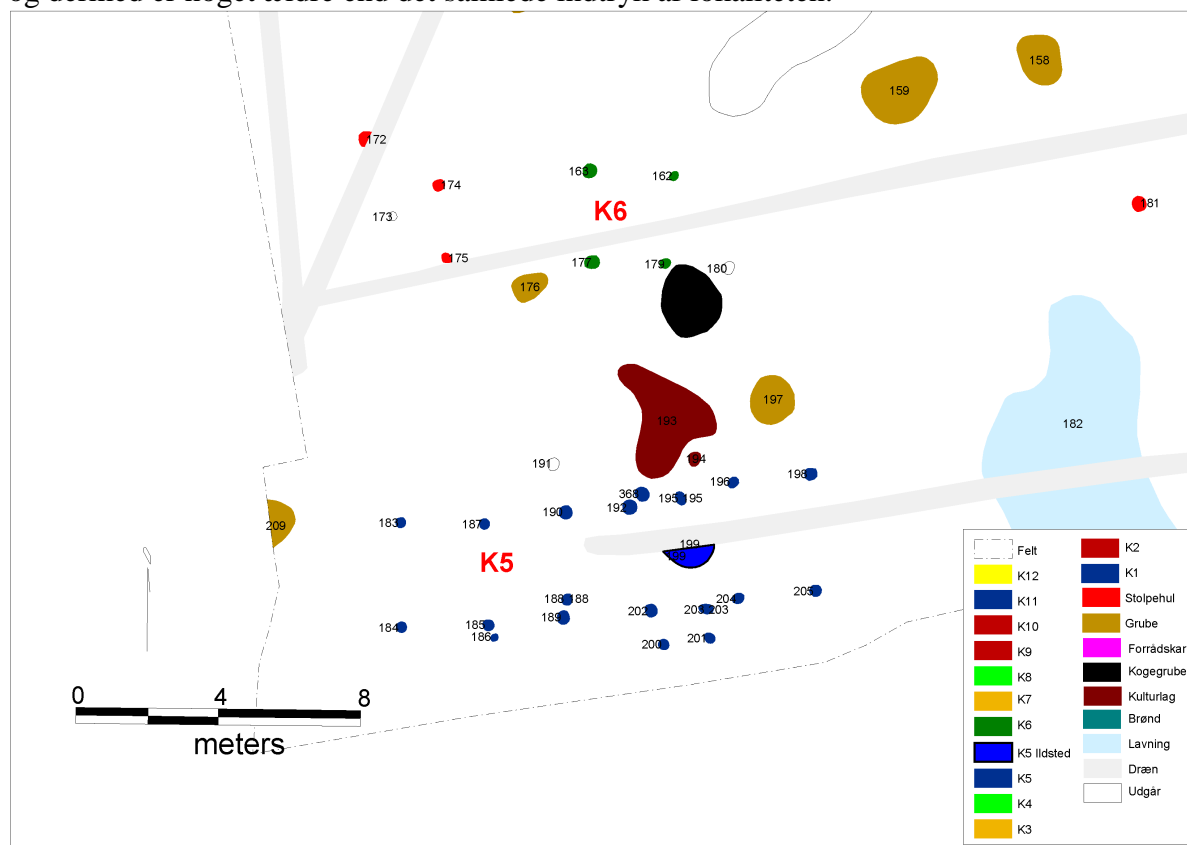
De tre felter udgør tilsammen et areal på 6.505m², hvor vi ved forundersøgelsen i januar 2009 afdækkede talrige bebyggelsesspor fra jernalderen.

Indenfor de tre felter registrerede vi ved nærværende undersøgelse godt 300 arkæologiske anlæg.

Det drejer sig primært om et større antal stolpehuller og en del ret store nedgravede gruber, der sandsynligvis er opstået som lertagningsgruber eller affaldsgruber samt enkelte ildsteder.

Af egentlige huskonstruktioner kunne erkendes 11 hustomter, der fordeler sig på ni langhuse og to mindre økonomibygninger. I flere nedgravninger fandt vi arkæologisk genstandsmateriale i form af keramik af jernalderkarakter, lidt grove flintafslag samt organisk materiale som dyrekogler og -tænder. Resultaterne af de indsendte C14 prøver daterer bebyggelsesporene til den sidste del af Førromersk Jernalder. Dog fandt vi i felt 3 et ret dybt anlæg, der via keramik og bearbejdet flintmateriale kan dateres til yngre stenalder,

og dermed er noget ældre end det samlede indtryk af lokaliteten.

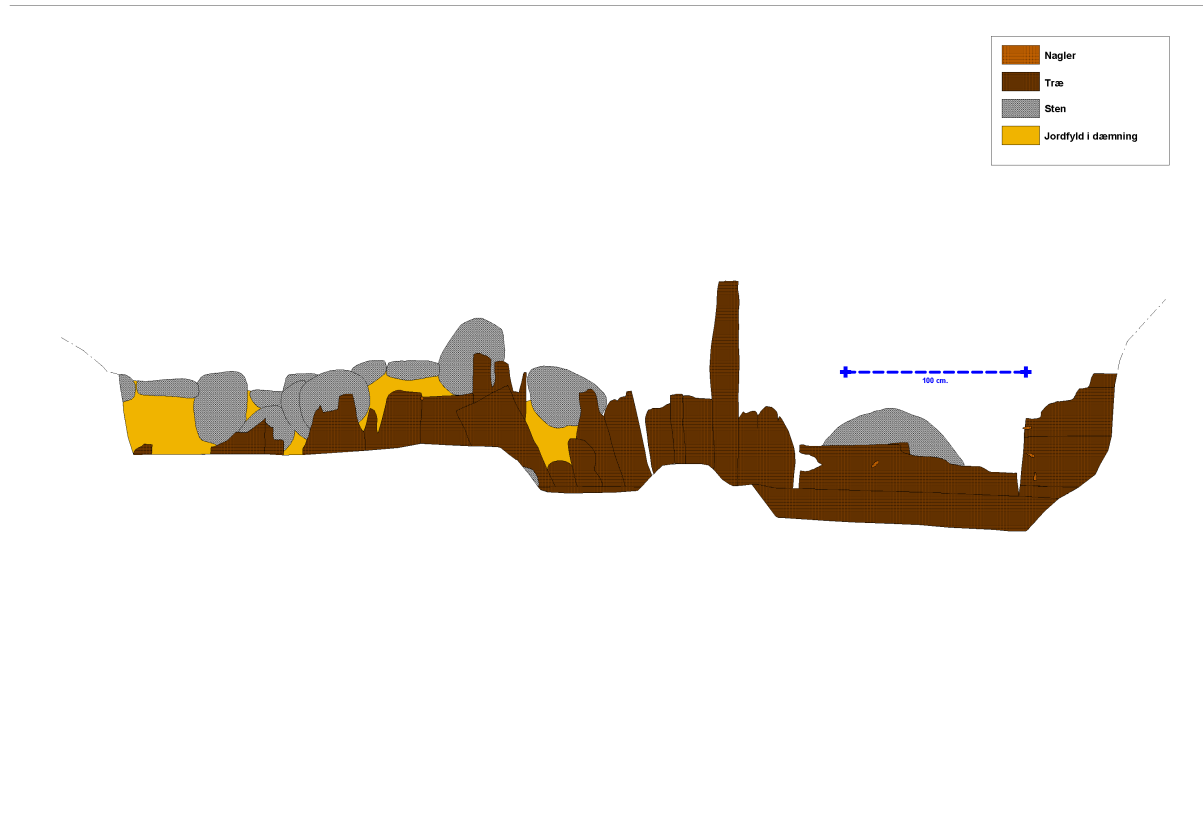
Vemmelev VI. Udsnit af de afdækkede arealer. Her ses bl.a. stolpehullerne af et hus (K5) med mørkeblå signatur.

SVM 01283-1, Halkevad Mølle. StørreForundersøgelse.

Sogn: Skørpinge sg. Lokalitetsnummer: 040414-.

Fundtype(r): Mølleanlæg. **Datering(er):** 1700 tal

Resultater: I forbindelse med gennembrud og omlægning af mølledæmningen ved Halkevad Mølle blev fritlagt dele af en ældre træ- og stenkonstruktion. Det drejer sig sandsynligvis om dele af et stemværk med tilhørende stibord, som er blevet dendrodateret (årringsdateringer) til at være fældet i vinteren 1771/1772.

Halkevad Mølle. Rester af stibord i mølledæmningen, set fra siden. Årringsdateringerne daterer anlægget i 1700-tallet. Resterne af møller kendt fra skriftlige kilder tilbage til 1300-tallet har vi således endnu ikke lokaliseret.